

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsako sredo popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 20— K
pol leta . . . 10—
četrt leta . . . 5—
posamezna številka po 40 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.

Telefon uredništva
štev. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 vin.
. . . dvakrat . . . 60
. . . trikrat . . . 45
za nadaljnja uvrščenja od peti-vrste po 30 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravišтво Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Mestni trg štev. 17/III.

Poštna hranilnica št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

PAV. FLERE:

Degradacija učiteljske izobrazbe.

Učiteljska naj se skrejšo na tri letnike.

Tako vsaj predpisuje učni načrt in program za vse učiteljske šole v kraljestvu SrS, izdan od ministrstva prosvete v Beogradu dne 18. avgusta t. l., štev. 20827. Oglejmo si ta stvar malo pobliže!

Razdelitev učnih predmetov na tedenske učne ure v teh treh letnikih je: Učni predmeti: Verouk I. letnik 2, II. letnik 2, III. letnik 1, skupaj 5; 2. Materinsčina in književnost I. l. 3, II. l. 3, III. l. 2, skupaj 8; 3. Tuj jezik in književnost I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, skupaj 6. (Po narodu: ali ruski ali francoski ali nemški.) 4. Narodna zgodovina I. l. —, II. l. —, III. l. 2, skupaj 2; 5. Obča zgodovina I. l. 2, II. l. 2, III. l. —, skupaj 4; 6. Zemljepis I. l. 2, II. l. 2, III. l. —, skupaj 4; 7. Matematika I. l. 3, II. l. 3, III. l. 2, skupaj 8; 8. Zivalstvo in rastlinstvo I. l. 2, II. l. —, III. l. —, skupaj 2; 9. Kemija I. l. —, II. l. 2, III. l. —, skupaj 2; 10. Mineralogija in geologija I. l. —, II. l. —, III. l. 2, skupaj 2; 11. Fizika I. l. —, II. l. 3, III. l. —, skupaj 3; 12. Somatologija in higiena I. l. 2, II. l. —, III. l. —, skupaj 2; 13. Psihologija I. l. 3, II. l. —, III. l. —, skupaj 3; 14. Logika I. l. —, II. l. —, III. l. 2, skupaj 2; 15. Pedagogika I. l. —, II. l. 4, III. l. —, skupaj 4; 16. Metodika in šolsko delo I. l. —, II. l. —, III. l. 14, skupaj 14; 17. Poljedelstvo I. letnik 2, II. letnik 1, III. letnik 1, skupaj 4; (Samo v moških šolah, v ženskih žen. ročna dela.); 18. Cerkveno petje I. l. 2, II. l. 2, III. l. 1, skupaj 5. (Samo v pravoslavni šolah, v ostalih orglanje.); 19. Slikanje I. l. 2, II. l. 2, III. l. 1, skupaj 5; 20. Petje po notah I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, skupaj 6; 21. Risanje I. letnik 2, II. l. 2, III. l. —, skupaj 4; 22. Lepopis I. l. 1, II. l. —, III. l. —, skupaj 1; 23. Gimnastika in otroške igre I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, skupaj 6. Skupaj: I. l. 34, II. l. 34, III. l. 34, skupaj 102.

Preden bi hoteli razpravljati o tem načrtu, ki se ocenjuje sam, si oglejmo še razdelitev učnih predmetov na naših dosedanjih učiteljskih po organizacijskem statutu iz l. 1886.

Učni predmeti: 1. Verouk I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, IV. l. 2, skupaj 8; 2. Pedagogika s praktičnimi vajami I. l. —, II. l. 2, III. l. 5, IV. l. 9, skupaj 16. (Kjer je tudi vrtec, na žen. učit. v III. l. 6 ur.); 3. Učni jezik I. l. 4, II. l. 4, III. l. 4, IV. l. 4, skupaj 16; 4. Zemljepis I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, IV. l. 1, skupaj 7; 5. Zgodovina in domače ustavoznanstvo I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, IV. l. 1, skupaj 7. (Na žen. učit. le: zgodovina); 6. Matematika in geometrijsko risanje I. l. 4/3, II. l. 3/3, III. l. 2/2 IV. l. 2/1, skupaj 11/9. (Na žen. učit.: Aritmetika in geom. oblikoslovje); 7. Prirodopis I. l. 2, II. l. 2, III. l. 1, IV. l. 1, skupaj 6; 8. Prirodoslovje I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, IV. l. 1, skupaj 7; 9. M. u. Poljedelstvo s posebnim ozirom na kraj. razmere I. l. —, II. l. —, III. l. 2, IV. letnik 2, skupaj 4; 10. Zenska ročna dela I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2 IV. l. 2, skupaj 8; 11. Lepopis I. l. 1, II. l. —, III. l. —, IV. l. —, skupaj 1; 12. Prostoročno risanje I. l. 2, II. l. 2, III. l. 2, IV. l. 1, skupaj 7; 13. Glasba s posebnim ozirom na cerkveno glasbo I. l. 5/2, II. l. 5/2, III. l. 5/2, IV. l. 5/2, skupaj 20/8; (Na žen. učit. le: glasba); 14. Telovadba I. l. 2, II. l. 2/1, III. l. 1, IV. l. 1, skupaj 6/5; Skupno za moška učit.: I. l. 28, II. l. 28, III. l. 30, IV. l. 30, skupaj 116; Skupno za ženska učit.: I. l. 26, II. l. 26, III. l. 28, IV. l. 26, skupaj 106.

V resnici: ni treba da bi imeli skomine po pretekli dobi, ker smo vsi srečni, da je za nami; a bojimo se za prihodnost, če se nam hoče po triintridesetih letih nekaj že posebi slabega nadomestiti s še slabšim!

S kolikim zaupanjem smo zrla leta in leta v ono lepo, pa tako oddaljeno dobo, ko bomo svobodni! Kako so se nam razširila pljuča, ko smo prvič dihali svobodni zrak! Zdaj je bodočnost naša, zdaj bo blagoslovljeno delo za kulturno dvigovanje naroda — smo si rekli; zdaj pokaži, narodni učitelj, da si res poklican za kulturno svobodno delo! Zdaj je tukaj tvoj čas! A dvigni se nam; izobrazuj se nam; sam si vzemi, kar ti je šolska izobrazba preskopo

odmerila, da boš mogel tudi sam več dati . . .

To, prijatelji, so bile misli, so bili načrti, ki so vodili k svobodnemu razmahu; zaradi njih smo terjali in terjali višjo strokovno izobrazbo učiteljstva in upali smo, ker smo opazili za stvar zanimanje tudi na mestih, kjer tega nismo bili vajeni, da tudi dosežemo, kar upravičeno terjamo.

Zdaj pa tak načrt — pljuska v lice in ne vemo, zakaj ne odkod. Ministrstvo za prosveto bi kakega tako dalekosežnega načrta ne smelo izdati, preden ni zaslišalo merodajnih činiteljev; ne smelo bi ga izdajati vsaj, preden so se ustanovili v njem posamezni oddelki za različna šolstva. A čuden slučaj ironije je, da prinaša 90. štev. »Službenih Novin« ta načrt, 91. štev. pa ustanovitev in organizacijo teh oddelkov. Ker nismo ne juristi ne upravni uradniki, se nam ne zdi primerno označevati tega početja, pravdanski človek bi mu rekel — brezglavje. —

Dovolj žolča; čas bi bil, da bi novi učni načrt za učiteljska ogledali stvarno; ampak tega ravno ni mogoče, ker načrt sam ni stvaren. Ali kdo naj pripisuje kako stvarnost načrtu, ki hoče ustaliti strokovno učiteljsko izobrazbo, pa predpisuje za poljedelstvo, za cerkveno petje, ozir. orglanje (komu na korist?) in še za vsako ročnost vobče po več učnih ur kakor za vgojeslovje, torej za najvažnejši predmet učiteljske izobrazbe? Če si predočimo posledice samo tega ravnanja, moramo zahtevati preključni načrt, preden za začne udeleževati!

Za izbor učne snovi pa nam zadostuje, če poslušamo iz tega novega načrta snov, ki naj se podaja v celokupnih štirih tedenskih urah, torej vsega skupaj v najboljšem slučaju v 60 urah vse učne dobe, iz »pedagogike«. Program jo navaja:

»II. razred. Naloga pedagogike. Pojem izobrazbe. Potreba izobrazbe. Možnost izobrazbe. Meje izobrazbe. Izobraževalna teorija in praksa. Pomožni nauki pedagogije. — Izobraževalna teleologija. Izobraževalna metodologija. Pregled izobraževalnih sredstev in njihovi medsebojni odnosi. — Naloga pouka. Vrste inte-

resiranja. Učni načrt. Izbor učne snovi. Koncentracija pouka. Razdelitev učne snovi na učno dobo. Obdelava učne snovi. — Disciplina. Pojem in naloga discipline. Pregled disciplinarnih sredstev. — Izobrazba v ožjem smislu. Pojem in naloga izobrazbe v ožjem smislu. Sredstva za neposredno izobraževanje moralnega značaja. Šolska potovanja, šolske hranilnice, šolska stavba, šolska delavnica, šolske družbe, šolske dolžnosti, igre, šolske svečanosti, roditeljski sestanki. — Kratek pregled in ocena praktičnih izobraževalnih ustanov.

Ce bi imeli vzrok dvomiti o dobri volji sestaviteljev načrta, bi govorili lahko o ne vem čem vse, a nimamo niti tega namena; zato tudi rečemo, da je načrt povzročila neprevdarnost. Modernost hoče uvajati, a kako naj bo moderen v podrobnosti, če ni pravega duha v celoti? Ta »pedagogika« nam ne bo dala vgojiteljev za naš narod in ne učiteljev za naše šolstvo.

Zato pa je naša misel ta:

Vsi merodajni činitelji, predvsem pa vse učiteljske organizacije naj nemudoma odklonijo načrt in dopovedo ministrstvu za prosveto, da nas potiska s takimi naredbami za 50 let nazaj, mi pa da tega nečemo, ker hočemo naprej, navzgor. Zato naj ta načrt prekliča ali pa naj ga — če je prepričano o dobroti svojega izdelka — uveljavi samo tam, kjer bi morebiti še pomenil kak napredek.

Riko Paternost:

Skupno učiteljsko za vso Slovenijo.
Proti učiteljscu v Velikovu.

Navdaja me nepopisna radost, ko v verige vkovani in tlačeni narod slovenski vstaja in odločno zahteva šol vseh strok. S 16. julijem datiramo najvišjo šolo — vseučilišče. Ni ga nam hotela priznati naša mačeha »kulturna« Avstrija, pač pa nam ga je dal naš bratski srbski narod kmalu po združenju z nami. Zato se tega najvišjega kulturnega izobraževališča tembolj veselimo.

Kakor zrel sad je padel našemu narodu prvi »Jugoslovanski konservatorij

LISTEK.

I. S.:

Spomini na zadnje »Zavezino« zborovanje.

Po mnogih letih sem se letos zopet udeležil »Zavezinega« zborovanja. Dva dni biti v Ljubljani, to je pri sedanjih draginjah precej drago, vendar mi ni nič žal, ker sem odnesel prav lepe vtiske in spomine. Predvsem mi je imponirala resnost zborovanja in zborovalcev. V prejšnjih letih so se udeleževali zborovanja poleg nekaterih starejših delegatov posebno mnogi mladi učitelji, ki so imeli pri tem svoj špas in običajne krokarije. Letos sem pa videl skoro samo tovariše in tovarišice v zrelejših letih. Stajerska je že druga leta pošiljala najbolj inteligentno učiteljsko na zborovanje in je tudi letos v tem oziru dominirala, dasi je tudi kranjsko učiteljsko bilo zastopano po najbolj-ših in najagilnejših močeh. Pogrešal pa sem temperamentnih Primorcev.

Kakor mnogi drugi tovariši, ogledal sem si tudi jaz »Učiteljsko tiskarno«. Čudil sem se velikemu napredku. Z veseljem in ponosom so nam jo razkazovali ljub-

ljanski tovariši, in tovariš Likozar si je samozavestno vihal dolge brke, ko nas je vodil okoli strojev. Spomnil sem se pre-rano umrlega K. Widra, ki je vodil zavod v najhujših časih in mu posvečal vse svoje moči. Sedaj so naložili tudi to breme na široka pleča našemu najboljšemu ekonomu Bernotu, ki vskub vsem poslom postaja vedno bolj okrogel.

Obiskal sem seveda tudi strokovno tajništvo. Nisem vedel, da je to tako koristna naprava. Precej mi je strokovni tajnik izračunal, da so mi izplačali za eno osebo premo malo draginske doklade. Nazadnje me je vprašal, če imam že prenočišče, in ko sem mu rekel, da ne, mi je nakazal brezplačno prenočišče v gluho-nemnici. Vse to mi je tako ugajalo, da sem izvelel mošnjiček in plačal svoj obolus za »rezervni sklad«, česar do tedaj še nisem storil, ker mi gre denar bolj težko iz rok.

Kot omenjeno, sem prenočeval v gluho-nemnici, kjer je bilo pripravljeno prav snažno skupno prenočišče. Meni je zelo ugajalo, prijetneje se mi je zdelo kot v hotelu in le želel bi, da bi se tako prenočišče za učiteljsko stalno vzdrževalo.

Bil sem tudi v »Narodnem Domu«. Vesel sem ga bil, ker sedaj je postal vendar enkrat res — narodni dom.

Najimenoitnejši dogodek zborovanja je bil sklep, da se razpusti »Zaveza«. Mnogemu, tudi meni, je postalo pri tem otoplo pri srcu. Če bi nam ne bila »Zaveza« vstvarila ničesar drugega, že njena zborovanja so bila velik, marsikomu edini užitek, na katere se je veselil že mesece poprej. Pa zaradi popolnega ujedinenja so delegatje soglasno sprejeli predlog, ki ga je navdušeno priporočal naš Gangl.

In ko sedaj zopet tičim v svojem samotnem zatišju, se še premnogokrat spominjam tega veličastnega zborovanja. Še vedno jih vidim v duhu: na predsedstvu Jelenca, Gnusa, Rusa in Luznarja, na desni Brinarja, čegar specialiteta je menda predlog za konec debate, na levi pa Gangla, Flereta, Lapajnetca, in malo zadaj Smajdka, ki čaka kakor lev, kedaj bo mogel poseči v debato.

ALBIN LAJOVIC:

Začasni izpraševalni red
praške izpraševalne komisije za učitelje godbe.

(Dalje.)

Specijalni del govori natančneje o posameznih predmetih, njihovih novih smer-nicah in navaja podrobno snov za vsak

predmet. Navesti hočem le knjige za posamezne predmete.

1. Harmonija, kontrapunkt, nauk o glasbenih oblikah: J. Foerster: Nauka o harmoniji. F. J. Skuhersky: Nauka o skladbi. F. J. Skuhersky: O formah hudebnih.

K. Stecher: Nauka o formah hudebnih.

2. Zgodovina glasbe s posebnim ozirom na češko in slovansko glasbo sploh:

J. Borecky: Stručny přehled dějin české hudby.

J. Brauberger: Katechismus všeobecných dějin hudby.

H. Rieman: Katechismus dějin hudby 2 zvezka preložil iz nem. J. Borecky.

K. Stecher: Všeobecný dějepis hudby.

K. Hoffmeister: Bedřich Smetana.

Zd. Nejedlý: Bedřich Smetana (Buch a práce IV. zv.)

3. Pedagogika: Dr. G. A. Lindner: Obecní vychovatelství.

Tyř: Obecné vřchovatelství.

4. Solospev: Dr. D. Panyrek: Hygiena hlasu.

Dr. Jos. Cisler: O hlasu, jeho onemoučnı a šetřeni.

R. Dannenberg: Katechismus spěvy.

Glasbene Matice». Kaj smo pridobili z obema imenovanima zavodoma, o tem naj piše spretnije pero! Pozdravljamo oba najvišja kulturna zavoda, kakor pozdravljamo vse na novo otvorene šole.

Ne kaže, da bi se srednje šole postavile v kak zakotni trg ali vas. Kajti ni dovolj, da učenec vtepa v se, kar se mu naloži v šoli, temveč je treba, da si razširi svoje duševno obzorje, kar je edino mogoče v kakem mestu. Najmanj priporočljiva je pa ustanovitev učiteljske, torej strokovnega izobraževalnega našega narasaja, v tako zakonitem gnezdu, kakor je velikovec. Popolnoma upravičen je protest »Učiteljskega sveta za Koroško«, ki je proti temu učiteljscu. Ta iz odborikov vseh koroških okrajnih učiteljskih društev konstituirana korporacija in edini avtonomni stanovski organ vsega koroškega osnovno- in mescansko-šolskega učiteljstva vztraja pri svoji izjavi. Osmo točka te izjave se glasi: poverjenstvo za uk in bogocastje namerava baje otvoriti prvi letnik učiteljske v Velikovecu. Učiteljstvo protesta proti ustanovitvi takega zavoda na koroškem, ker tu danes niso nikjer dani pogoji za učiteljsko izobraževanje. To izjavo so priobčili menda vsi slovenski dnevniki in tudi nekaj tednikov. Ludi »Slovenski Narod« jo je priobčil, toda v skrajni obliki. Zakaj, tega ne znam. Če je uredništvo glasila J. D. S. namenoma črtilo zadnje tri točke imenovane izjave, potem moramo proti taki samovoljnosti očitno protestirati. Dugo časa so nas politični voditelji raznih strank vodili za nos, osobito starejše učiteljske vrste. An mi gremo danes zafuzeni preko vsake stranke v boj za dobrobit slovenskega. To sem omenil, ker moram!

Sem za eno samo učiteljsko za vso Slovenijo, in sicer v Ljubljani.

Zakaj?

Da se preustroji in razširi učiteljsko, je razvidno iz nacrtu preustrojitve šolstva in narodne vzgoje, ki ga je sestavil odsek »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«. Treba se bo temeljiteje izobraziti v higiji in pojmu medicini. Ludi o glasbi bo treba učiteljsku znati malo več kakor doslej. Posebej bo treba učiteljskincem posecati gospodinske in kuharske šole ter seznaniti z vzgojo dojenčkov. In če omenim še to, da se bo treba teoretično in praktično izobraziti v vzgoji slepcev, gluhotonih in jecijavcev, mislim, da sem v glavnem povedal skoro vse.

Kaj in koliko nam nudi v tem oziru skromni velikovec? — Zato pa zahtevamo, da naj bo eno samo učiteljsko (s paralelkami, če potreba) v središču Slovenije, v Ljubljani. Le ta more nuditi našemu narasaju vse, ne samo kar zahteva preustroj učiteljskega ampak tudi, da se učiteljski tudi socialno obrusi. (Koncerti, opera, drama, muzej, galerije slik itd. itd.)

Drugi vzrok, ki govori samo za eno učiteljsko v Sloveniji je, da dobimo najboljši profesorski material. Veda postaja vedno obširnejša, zato je tembolj potreba, da se srednješolski učitelji specializirajo. Koliko pa imamo v Sloveniji srednješolskih učiteljev, ki bi ne bili le priznani strokovnjaki v svoji stroki, ampak tudi temeljito podkovani v pedagogiki. Samo na ta način, da odpravimo lokalna učiteljska in postavimo samo eno učiteljsko za vso Slovenijo, lahko dvignemo isto na najvišjo kulturno stopinjo.

Ne vem, kdo je sprožil zahtevo po učiteljscu v Velikovecu. Oni gotovo ne, ki poznajo vse težnje učiteljskega stanu.

Vsekakor se mi zdi, da diši vse to po separatizmu. Korošci hočejo svoje učiteljske. Ne vem tudi, če imajo ravno starši pravico odločati, kje naj se vzgaja učiteljski narasaj. Pretežna večina staršev je premalo samostojna in naobrazena, da bi mogla o tem presojsati. To prepustimo učiteljsstvu in profesorjem učiteljske. Če bi imeli starši to pravico, potem bi imeli tudi pravico odločevati, kje naj se vzgajajo zdravniki, odvetniki, duhovniki i. dr. Kolikor je meni znano, ni vlada še nikdar vprašala staršev, v katerem gnezdu naj ustanovi bogoslovje ali pa kako drugo strokovno šolo.

Možje, ki dobro poznajo koroške razmere, so mi zatrjevali da ni v vsej koroški Sloveniji niti tu slovenskih dijakov, ki bi bili v preteklem šolskem letu obiskovali četrti ali pa vsaj tretji razred srednje oziroma meščanske šole in bi se zglasili za vstop na nameravano učiteljsko v Velikovecu. Zato pa Višji šolski svet zahteva z odlokom z dne 30. junija 1919. št. 9156: učitelji naj izberejo najboljših svojih učencev in naj jih prav posebno intenzivno poučujejo razen v računstvu zlasti še v slovenščini itd. Absolvente ljudskih šol naj bi tedaj pobirali na velikovsko učiteljsko. Še same misli je nas sram, zato moramo preprečiti učiteljsko v Velikovecu.

Omeniti moram še, da so koroške ljudske šole kvečjem petrazredne in da se od učencev, ki hočejo vstopiti v I. razred mešč. šole, zahteva, da so dovršili V. razred ljudske šole.

Kdor hoče z znižanjem učiteljske izobrazbe od pomoči pomanjkanju učiteljstva, zida na pesek. Če že primanjkuje učiteljstva, tedaj je bolje, da skrcimo večrazrednice in si pomagamo s polnevnim poukom toliko časa, da dobimo iz učiteljske res dober in strokovno naobrazen narasaj. Za vsako ceno hočemo braniti čast in ugled šole in učiteljstva. Če bi bilo treba, se ne plašimo niti najskrajnejših sredstev.

MILAN SILHA-ALBIN LAJOVIC:

Nova vrsta stanovskih organizacij — učiteljske zbornice.

Naloga kakoršegakoli demokratičnega ustroja bodi strokovnost. Sposobne ljudi treba postaviti na pravo mesto. Če odločajo nepoučeni ljudje o usodi drugih, delajo zlo, četudi nimajo namena. »Demokratizem je optimističen«, tako je dejal prof. dr. Kadl, ko je predaval v Brnu, »stani na zaupanju do ljudi«.

Doslej se učiteljsku ni zaupalo, in ni se smelo zaupati radi avtokratskega avstrijskega sistema in zato so o njegovih, stanovskih rečeh, odločali — drugi.

Danes so drugačne razmere! Učiteljstvo se tega zavedi, razjasni in zahtevaj, da odločuj samo o svojih zadevah. Zlomiti mora v sebi ono umetno in nasilno privzgojeno medsebojno nezaupanje. Bojim se, da ne dosežemo vsega, kar bi danes lahko dosegli — ne, ker nam ne bi hoteli dati, temveč ker je učiteljstvo zadovoljno s svojim dosedanjim pravnim stališčem. Tu bi morali razumni tovariši vzbuditi zanimanje za stvar, in pri društvenih zborovanjih odločno zahtevati ustanovitev »učiteljskih zbornic«, ter poslati resoluciji osrednji organizaciji, da jih predloži na pristojno mesto. Ne zamudimo trenutka, ki se morda nikdar več ne vrne. Vse tovariše dobre volje pozivljam na delo. Profesorji skoro pobere sad svojega dela, oni

so dosti rano podčrtali zahtevo učiteljske samouprave.

Na kratko hočem očitati, kako si predstavjam pravomočnost, sestavo in uradovanje »učiteljskih zbornic«.

Seveda se to vprašanje ne more reševati brez ozira na druge činitelje šolske uprave.

Naloga učiteljske zbornice je analogna oni notarske, zdravniške, odvetniške in malo tudi oni trgovskih in obrtnih zbornic. Rešuje namreč samo stanovske zadeve.

Njih kompetenca je torej začrtana popolnoma drugače, kakor je to hotel ravnatelj Ulehla, ki pravi, da naj obravnava samo pedagogična vprašanja, kakor je bilo preje v navadi pri okraj. učiteljskih konferencah. Po mojem skromnem mnenju pripada to tudi nadalje le okraj. učiteljskim konferencah. »Učiteljske zbornice« posredujejo stik učiteljstva z okrožnimi uradi, ministerstvom v kolikor se tiče stanovskih zadev. One razglašajo, kar so dosegle na podlagi razpravljanja; zaznavajo okrožnice, naredbe in odloke šolskih uradov sistemiziranja mest i. t. d. Izvršujejo oddajo mest, nastavljajo namestnike, vodijo osebni status, disciplinirajo na podlagi posebnega reda; nakazujejo prejemke, nagrade, ustanove; nadzirajo šole v administrativnem pogledu, skrbje, da se izpolnijo kvalifikacijske tabele, ter informirajo šolske urade o važnejših šolskih težnjah.

Pisarna učiteljske zbornice je prideljena pisarni šolskega urada, upravnishstvo in računski oddelek sta za oba skupna.

Učiteljska zbornica ima stalne uradnike in pa gotovo število svetovalcev — učiteljev, ki o vseh rečeh zborni odločujejo in sicer kadar je potreba.

Stalni uradnik je administrativni uradnik — pravnik, ki vodi vse agende in pa šolnik — strokovnjak, ki nadzira stanje šol in delovanje učiteljstva na svojih službenih mestih. Vsaka kategorija šol voli v učiteljsko zbornico po dva zastopnika.

Značaj kompetence učiteljskih zbornic zahteva državno in pravno nadzorstvo. Podeljevanje služb, discipliniranje in nakazovanje prejemkov so strogo pravne zadeve. Vladni zastopnik, šolski pravnik, ima dosti vpliva, da se dela vse po predpisih in zakonih. Proti odredbi okrožne učit. zbornice je dovoljen priziv na državno učiteljsko zbornico.

Agenda okrožnih zbornic bo precej obširna, skoro tako velika, kakršno so imeli bivši deželni šolski sveti; upravljala bo nad 1000 učiteljev.

Naj se dotaknem še vprašanja, kdo nastavlja začasne učitelje? Vedno ni mogoče čakati, da se zbornica o tem posvetuje. Mogoče bi mogla to storiti krajevna konferenca; sistemiziranje novih mest pa je pridržano, kakor sem že omenil, šolskim uradom.

Naknadno bo treba predelati in se pogovoriti o načelih podeljevanja mest, rešiti bo treba koedukacijo in izravnati učitelje z učitelji vespovsod. Za povoljno rešitev zadošča malo dobre volje. Ravno tako je treba predelati vprašanje prednosti na podlagi kvalifikacije, ki jo določajo strokovnjaki z vso strogostjo. Podeljevanje služb se mora pospešiti. Vprašanje nadzorstva in izpolnitev kvalifikacijskih tabel je silno rahločutno in važno — o njem se da mnogo debatirati. Kvalifikacijske tabele izpolnijo učitelji pri domači konferenci sami in jih pošljejo potem učiteljski zbornici. Služijo kot podlaga statistiki o stanju

šol in šolskemu strokovnjaku, kadar obišče šolo. Ureditev tabel je velike važnosti in odgovornosti polna. Da se tabele prav izpomijo, da vsak učitelj svojo vidirati, overoviti. Kdo naj jo overovi? Na željo tovariš, ali na konferenci izvoljeni zaupnik. Dvomljive kvalifikacijske podatke gotovo tovariš tovarišu popravi in šolski strokovnjak spozna ob priki svojega obiska sam ce bi kaj ne odgovarjal resnici.

Najmanje enkrat na mesec zboruje okrožna učiteljska zbornica. Določiti moramo se, kdo sklicuje seje, kdo določa spor, kakšen je poslovnik, kako zagotoviti, da se bodo seje res vršile. Potmino in dnevnice plača država, kakor je to delala doslej po zakonu z dne 30. marca 1897.

Pri naucnem ministerstvu se sestavi državna učiteljska zbornica na analogen način. Njen delokrog obsega pritrditve in ukinitve sklepov okrožnih zbornic. Vsled ukinitve takega sklepa nastalo izpremembo mora potrditi ministerstvo.

Na ta način se prihrani ministerstvo neprijetnosti osebne uprave, na drugi strani pa podčrta svoj vpliv po svojih zastopnikih v državni učiteljski zbornici.

Tu se mora posebej povdarjati državno nadzorstvo, ki mora biti porok, da se vrši vse po veljavnih zakonih, da se deli torej pravico, na katero se sicer sklicuje vsakdo, a jo malokdo brani. S tem stališčem o nujnosti državnega nadzorstva v odboru učiteljskih zbornic naj se seznanijo oni, ki se sedaj ne zapopadejo, da mora biti učitelj pri izvrševanju svojega notranjega dela svoboden, da ne sme imeti dekretiranega pedagogičnega svetovalca, in oni, ki se sedaj sumničijo, da se hoče učiteljstvo izmuzniti nadzorstvu sploh.

Današnje nadzorstvo napravlja iz učiteljstva rokodelce. Uradniki zahtevajo svoje stanovske zbornice, njih stremljenje poopira nase in obratno.

Od vprašanja »učiteljskih zbornic« zavisí ureditev delokroga šolskih uradov in njih bodoca sestava, kakor tudi ureditev šolskih odborov ali komisij v prehodni dobi. Okrajne disciplinarne in službe podeljujoce komisije bi se morale že sedaj izvoliti in pricleniti novim šolskim odborom. Odbori se mora izvitvi pravica, staviti terno-predloge.

Predstojajoče misli in načrti o učiteljskih okrožnih in državnih zbornicah razvija češki tovariš Milan Solha v 21. letošnji številki strokovnega lista »Komensky«. Naj kratko povem, kaj mislim jaz o stvari. —

Prvič podčrtam zahtevo, da se na vsako mesto postavi strokovnjak. Naša stara zahteva je to, le da jo avstrijska uprava ni hotela nikdar slišati. V tej zahtevi tiči pa še nekaj in to je, da mora postati tudi vsak učitelj strokovnjak, kar pa more doseči le tedaj, če je gmotno neodvisen in tako dobro podprt, da more vse svoje moči posvečati šoli in svoji nadaljni izobrazbi.

K izobrazbi spada tudi dobro poznanje sedanjega pravnega reda. 90 % učiteljstva obojega spola ne ve točno za svoje pravice, analogno mogoče tudi ne za dolžnosti in plava v splošnem toku dalje, ne meneč se za izpremembe pravnega značaja. Vsled tega vse tako izgleda, kakor da je večina zadovoljna v resnici z dosedanjimi pravnimi razmerami in da si ne želi izprememb. Večina pa, kakor rečeno, ne pozna svojih lastnih odnošajev napram šolski pravni upravi in radi tega ne zahteva izprememb.

Da podprem svojo trditev s samo enim dokazom, naj navedem slučaj. K viš-

Dr Branbergova: Pedagogický přehled literatury zpěvu.

Za praktično vajo se priporoča: 1. vaji za pravilno dihanje, tehnično vežbanje na podlagi liffertove šole, deklamacijske vaje na podlagi iste šole in prednašanje solfež. Učni pripomočki: J. Concone: 25 Leçons de chant, op. 10. 15 vohalis op. 12. 40 Leçons, op. 17.

G. W. Teschner: 18 solfeggi iz vocalizzi melodici.

D. G. Aprile: Exercices pour le vocalisation.

Kandidat mora zapeti daljšo in težjo pesem ali arijo iz klasične in moderne literature, katero si sam izbere.

Pri praktičnem nastopu uči določene za dijaka znane pesmice, — mora pri tem popravljati napake v prednašanju, kakor tudi napačnega nastavka. — Dalje mora praktično z nastopom pokazati, da zna poučevati intonacijo.

Pripomočki: M. Batthe: Hudebni gramatika.

A. Heřman: Intonačni a rhytmická cvičení.

Mladny: Intonačni a rhytmická cvičení.

Kandidat naj je v stanu, da se sam spremlja na klavirju pri solfežah, lažji pesmi ali ariji in to na prvi pogled. —

5. Zborovo petje. Teoretično: 1. Fiziologija glasotvornih organov.

2. Teorija oddiha, vrsta dihanja, delovanje dihanja.

3. Obseg različnih vrst človeškega glasu.

4. Tvorba tonov in resonanca.

5. Vokalizacija in deklamacija.

Pomočki kot pri solospjevu.

Praktično: Kot pri solovem petju z malimi izpremembami, ki se nanašajo na poučevanje zborovega petja. Poleg tega še:

1. Spretnost v pouku določene pesmi.

2. Obvladanje in vodenje zbora.

3. Taktiranje, tempo, vokalizacija in deklamacija zbora.

4. Distonacija in njeni vzroki.

5. Zborovo petje homo- in polyfona.

6. Poimovanje skladbe kot dokaz ustvarjanja.

7. Na prvi pogled razložiti poljubno skladbo z ozirom na dinamiko, tekst in deklamacijo. —

Pomočki: B. Jeremiaš: Škola zpěvu. Maks Kobližek: Škola zpěvu.

Ad. Piškaček: Škola zpěvu zboroveho.

Ferd. Sladek: Škola zpěvu. —

6. Klavir. Iz teorije znaj kandidat postanek in razvoj glasbila, znati mora

popisati njegove dele in razložiti različno mehaniko.

Domača mora biti v klavirni literaturi, praktični in pedagogični; zna naj samostojno soditi o težjih delih; kakor mu bodi tudi poučevanje tistih lahka stvar.

Praktične zahteve so bolj široko omejene. Obvladati mora seveda pravilno instrument; znati naj razložiti različne udare. Igranje skal ravnih, terčnih, sekstnih in decimih mu ne sme delati težav; prav tako mora znati razvezati tri- in četvero- zvike.

Dokazati mora, da zna praktično prednašati. V ta namen zaigra dve umetni skladbi, ki si jih sam izbere, jedno iz predklasične, jedno iz klasično-romantične ali pa iz moderne dobe; jedna imej značaj tehnični, druga pa prednašanja. Pri izbihi skladb naj se ozira predvsem na češke in slovanske skladatelje.

Posameznih, v pošteb prihajajočih skladateljev ne bom našteval; jil je preveč, omenim naj le glavne za teorijo: 1. Knichovna Cyrill č. 7 Čast specdálni: Klavir. 2. Škola: Fibich-Malat (1 seš. uvod); O zařizeni piana.

7. Gosli. Teoretično: Popis gosli in posameznih delov. Poznanje znamenitejših pedagogičnih del in njih uporaba na raznih stopnjah pouka.

Praktično: Pravilno držanje telesa, instrumenta in loka, spretnost prstov, obvladanje loka in leg. Igranje enostavnih skal, razvezanih trizvokov v obsegu treh oktav, chromatične škele v prvi legi, dvojno oktava. Prednašanje ene izmed Kreutzerjevih etud ali Rodejevih capric. Dalje si izbere in prednaša kandidat točko iz svetovne literature, a se mora predvsem ozirati na češke in slovanske komponiste. Naposled mora prednašati eno skladbo na prvi pogled in zaključiti s praktičnim nastopom poučevanja, ozirajoč se na pedagogična in metodična pravila. Pri tem mu lahko pomaga knjiga J. Buchtele: Vynčovací plán hry houslové.

8. Orglje. Teorija: Razvoj orgel, nctranja oprema in moderni pripomočki pri postavljanju orgelj. Zadosten razgled po pedagogični literaturi, pravilno poučevanje le-te pri metodičnih postopkih.

Praksa: Vsestransko obvladanje glasbila, prednašanje dveh skladb, ena izmed teh mora biti Bachova, druga moderna s posebnim ozirom na češko ali slovansko literaturo (Klična, Musil, Skuhersky), igra v basu s številkami po Blažku, improvizaciji, modulaciji, stare in moderne, spremljevanje koral in pesmi, igranje težje skladbe na prvi pogled, praktičen nastop poučevanja.

jemu šolskemu svetu pride učiteljica y — želi podporo v višini mesečne plače in voj. drag. doklade. Na vprašanje, koliko ima plače, petletnin, draginj. doklade, odgovori: »Ah, če bi to vedela!« Da, kdo naj pa ve, če ne ona sama? In takih je med nami vse polno.

Pa če vprašamo dalje kogarkoli, kako je sestavljen krajni, okrajni, ali prehodni višji šolski svet, bi med mlajšimi tovariši, a med tovarišicam sploh, dobil prav malo povoljnih odgovorov. In vendar se v vseh teh korporacijah vladajo za našo kožo, razpravljajo v pretežni večini samo o naših stanovskih zadevah. In ker se sami za sebe dosti ali pa nič ne brigamo, je popolnoma naravno, da sklepajo o nas drugi — ne učitelji, ko bi morali vendar mi imeti tam, kjer gre za našo glavo, prvo in edino besedo.

Ceški tovariši nas, kar se tiče stanovske naobrazbe in pravne zavesti, visoko nadkriljujejo, zato tudi vse drugače občutijo moro dosedanje uprave, kakor mi; zato zahtevajo povsod, da le oni odločajo o svojih zadevah, odtod zahteva po okrožnin in državnih učiteljskih zbornicah.

Z osnovo in delokrogom okrožne učiteljske zbornice se popolnoma strinjam s tov. Silho. V izrecno stanovskih zadevah odločujemo sami, kakor odločajo notariji, trgovci, obrtniki sami o sebi. Upravni uradnik, ki vodi vse agende, bodi pravnik, načelnik pa šolnik-strokovnjak.

Z uvedbo okrožnih učiteljskih zbornic odpadejo okrajni šolski sveti, odnosno stopijo na njih mesto okrajne učiteljske zbornice, kajti mnenja sem, da bi bile zbornice s 1000 podrejenimi učitelji precej neokretne in razmahane nesposobne. Za naše razmere bi bilo najpriladnejše, če se sedanji okrajni šolski sveti preurede tako, da si učiteljstvo vseh kategorij izvoli po dva zastopnika in vsi skupaj še okrajnega šolnika strokovnjaka, ki je obenem predsednik zbornice. Prideljen okrajni učiteljski zbornici stoji gospodarski odsek, ki si ga izvoli kolikor učiteljska zbornica. Vsak oddelek zboruje in sklepa o svojih zadevah sam zase, o zadevah pa, ki posezajo v delokrog družega, pa skupno pod predsedstvom vodje okrajnega glavarstva. Članov-civilistov moderna država ne potrebuje. Krajnim šolskim svetom, če že morajo biti, pripadajo rešitve gospodarskih vprašanj šole, v učiteljske zadeve pa se ne smejo nikakor vmešavati in staviti za nastanitev učitelja pogoj poznanja 2 cerkvene in 3 božji zapovedi. Naj so ti časi daleč za nami!

Državna učiteljska zbornica kakor jo predlaga tov. Silka je na mestu na Češkem. Pri nas bomo morali imeti med okrajno in državno učiteljsko zbornico še en člen in ta je deželna učiteljska zbornica za Slovenijo, ki si jo volijo vse kategorije učiteljstva tako kot okrajno. Zboruje po potrebi in potrjuje odredbe okrajne zbornice, ali pa jih ukinja, vendar ne končno veljavno. Njen delokrog pa obsega zopet samo zgolj stanovske zadeve. Državni uradnik-pravnik vrši tekoče posle in je odgovoren napram državi, da deluje vedno strogo po zakonu, da deli na vse strani pravico.

Poznam češke nadzornike in vem, da so bili za časa Avstrije tako avstrijski in birokratski, da je naš prosluli Mayer naravnost krotko jagnje napram njim. Odpor proti takim nadzornikom je popolnoma upravičen. Ali ravnotako ne trebamo nadzornikov, ki sestavljajo konfe-

renčne zapisnike s samimi »naj se pokaže, računa, obravnava i. t. d.«, ki pa ne znajo povedati, kako se popravi napaka, kaj je storiti, da se doseže to in ono. Skratka, nadzornik mora biti prvi strokovnjak med strokovnjaki, ki more tovarišem v vsakem slučaju svetovati kako in kaj, ki zna voditi, a ne z bičem naganjati. Ne hladna karijera, temveč žareč vzor požrtvovalnega dela bodi služba nadzornika.

Silno nujno potrebujemo enotnega disciplinarnega reda, temelječega na modernih temeljih. Disciplinarno preiskavo vodi objektivno in nepristransko pravnik, mešan senat, sestavljen iz učiteljev in sodnikov, izrekaj sodbe. Okrajna učiteljska zbornica je obenem disciplinarna komisija prvega reda, deželna pa drugega. Do danes še velja za učitelje na bivšem Štajerskem, štajerski disciplinarni zakon, na Koroškem in Kranjskem ga pa sploh nimamo. Tako se obravnavajo disciplinarne zadeve popolnoma slučajno, kar ne more biti baš najbolje ne za preiskovalca, še manj pa za grešnika.

Zaključim! Lepša bodočnost pride, če bo vsakdo strokovnjak na svojem mestu. Poznat moramo do pičice svoje pravice, a do pičice vršiti tudi svoje dolžnosti tako napram narodu, kakor šoli, posebno pa napram samim sebi.

Fr. Rant:

Društvo učiteljev slovenskih obrtno-nadaljevalnih šol.

Obrtno-nadaljevalne šole so tekom vojne po večini počivale. Tudi mlado društvo učiteljev slovenskih obrtno-nadaljevalnih šol je leglo k začasnemu počitku.

Pravkar sem dobil v roke inventar tega društva. Nujno potrebno se mi zdi, da čimprej obnovimo društveno življenje k skupnemu delu za povzdigo obrtno-nadaljevalnih šol in za osebne koristi obrtno-nadaljevalnega učiteljstva (§ 2. dr. prav.). Potrebno se mi zdi, da zaradi mlajših stanovskih tovarišev povzamem nekaj iz društvene zgodovine. Obstoj društva je potrdilo deželno predsedstvo za Kranjsko 16. januarja 1914. št. 36/pol. Ob izbruhu vojne je bilo društvo še v povojih. Štelo je 47 članov iz tedanje Kranjske, Primorske in Štajerske. Odbor, izvoljen na ustanovnem občnem zboru v Ljubljani je bil sledeči: Predsednik: Humeč Dragotin, strokovni učitelj v Krškem in odborniki: Maks Hočevar, strokovni učitelj v Krškem, Fran Rant, nadučitelj v Radečah, Julij Slapšak, nadučitelj v Radovljici (izstopil 5. marca 1914), Matej Mikuž, učitelj v Tolmini, Fran Pristovšek, učitelj v Žalcu, Anton Likozar, nadučitelj v Ljubljani, Fran Škulj, učitelj v Ljubljani. Do občnega zbora se je prijavilo za pristop pač 34 šol s 116 učitelji, a člani so se zglašali le polagoma. Tovariši »Slomškove Zveze« so zahtevali polovico odbornikov; ker jih niso dobili, so proglasili društvo za politično pristansko in odklanjali pristop.

Odbor je imel 1. februarja 1914. sejo na Zidanem mostu in razmotrival šolska vprašanja in stanovske zadeve za I. občni zbor, ki naj bi bil tekom velikih počitnic 1914. v Ljubljani. Preprečila ga je vojna. Od tedaj je društveno delo počivalo.

Poverjeništvu za uk in bogočastje v Ljubljani namerava glede odlokov 3. septembra 1919. in 25. junija 1919. v šolskem letu 1919/20. zopet vzpostaviti in po možnosti razširiti pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah in postaviti te prepotrebne nižje

gleda izza vsake besede, upošteva predvsem domačine, — glasbenike, skuša splošno in strokovno naobrazbo učiteljev godbe dvigniti, poglčiti in prepojit s čistim češkim duhom, da zadoste splošni zahtevi po večji kulturi. Ena smer pa je že sedaj naznačena, ki jo bode treba v prihodnosti prav gotovo izvesti, namreč ta, da bode tudi pri teh skušnjah razločevati višjo in nižjo skupino, prav tako kot je n. pr. meščanska šola različna od ljudske.

Namenoma sem obširneje razpravljala o izpraševalnem redu za učitelje godbe, kakor je za prehodno dobo na Češkem v veljavi, ker sem prepričan, da se eden ali drugi med tovariši pripravljata za tak izpit in ne ve, kam bi se obrnil. Iz tega, kar sem povedal, se lahko popolnoma informira in še enkrat kontrolira, če ima že vse v mezinu.

Bratje Čehi gredo Jugoslovanom, posebno nam Slovincem, v vsem in povsodi na roko, zato naj si oni, ki je že pripravljen, ali se pripravljajo, radi jezika ne dela nobenih skrbi; saj dela izpit lahko v katerikoli jeziku, slovenskih tolmačev je pa v Pragi tudi dovolj.

Mladim tovarišem bi posebno nujno svetoval, naj se poprimejo, če imajo veselje, in čimprej položi izpit; glasbenih učiteljev nam prav tako manjka kot meščanskih ali ljudskošolskih. Za informacije sem rad na razpolago.

obrtušolske zavode na zanesljivo materialno podlago. Pri tej vzpostavitvi in razširjenju obrtno-nadaljevalnih šol hoče in mora imeti besedo tudi njihov glavni činitelj — obrtno-nadaljevalno učiteljstvo, ki najbolje pozna bitje in žitje teh šol.

Zato nasvetujem: V najkrajšem času, vsaj tekom oktobra naj skliče sedanji odbor v Ljubljano občni zbor društva. Odbornike pa pozivam, da meni ali tov. Maksu Hočevar v Krškem prijavijo svoje mnenje, oz. predloge o mojem nasvetu.

Prijave novih članov sprejemam kot začasni blagajnik. Članarine ni treba vpošiljati, ker jo bo določil občni zbor.

ALBIN SPREITZ:

Čitajmo časnike v osnovni šoli.

Ta zahteva ni nikakršna novotarija. Zapranoevropski in ameriški vzgojni sistem je sprejel tudi čitanje časnikov v svoj program kot sredstvo za izpopolnitev državljske vzgoje. Državljska vzgoja pa je geslo moderne šole! — Tudi stari — sedaj še veljavni — avstrijski šolski zakonik zahteva v § 1 nekaj sličnega, dasi prav še ne vsebuje te besede in tega pojma. Patrijotična in državljanska vzgoja se dopolnjujeta, »sta le en okvir ene in iste podobe!« Stremljenje gre za očutenje v ljubezen do domovine in v požrtvovalnost za njo.

Ad rem. — Učenci na višji stopnji osnovne šole kaj radi pišejo prosto spisje. Letos sem dal v 6. razredu temo: »Kaj rad-a čitam.« — Posnamem iz 28. spisov sledeče: 8 učenecv + 4 učenec (v izločenju vsakršnega medsebojnega vplivanja) čita doma časnike, da zve 1. kaj se godi novega po svetu, 2. Kako bo z mejami naše domovine, 3. kaj delajo Lahi v naših krajih, 4. kdaj bo podpisan mir in 5. kako še bo s cenami raznih življenskih potrebščin. — Ali ne zadostuje zanimanje učenecv samih, da se lotevamo tudi čitanja časnikov, in sicer smoteno? Če čita učenec časnike, ki jih nabavljajo starši ali sorodniki, iste ponajvečkrat napačno ali sploh ne razume, ker so mu tendence raznih listov neznane. Nerazumljenje in nevednost pa je največji demagog naroda.

Že Sokrat pravi, »da se proti neumnosti še bogovi zastoj vojskujejo!« — Vzemimo torej mi vzgojitelji časnike raznih strank v roko, presojamo objektivno dejanski položaj, razbirajmo iz listov res aktualne in umestne članke, ter čitajmo učencem na najvišji stopnji, recimo 1—2 uri na teden glasno naprej, razglabljač in dopolnjujoč čtivo.* Skoraj vsi listi, a priori z malimi izjemami — prinašajo sleherni važe naredbi, zakone in določbe, ki jih mora vsak v lastnem interesu poznati; prinašajo nasvete in uvaževanja vredne misli gospodarskega značaja, kar je gotovo vsakemu dobrodošlo, posebno pa lastnikom. Učenci bodo doma »z vno« govorili o tem, kar so izvedeli iz raznih listov in starši bodo končno — hvaležni šoli za migljaje. Vez med šolo in domom se bo utrdila. — Že slišim ugovore: »Šola ni politikum in dekla za vse!« — Prav, se strinjam popolnoma! — Saj to tudi ni namen čitanja časnikov v osnovni šoli! — Sleherni človek, bi rekel, čita danes časnike in vendar ne moremo dejati, da se večina ljudi peča s politiko ali da so po čitanju časnikov postali več ali manj skoraj vsi aktivni politiki. — Politične stranke pa itak obravnavamo že v ustavoznanstvu, ko govorimo o parlamentu, kjer zastopajo poslanci interese in stremjenja raznih ljudskih slojev. Da recimo interesi kmetiškega sloja niso vspretni z istimi meščanov ali delavcev, že »čivkajo vrabci na strehah,« ne da bi razumnejši učenci višje stopnje osnovne šole o tem še ne vedeli.

O strankarstvu in njega bojih se ne bomo govorili v osnovni šoli. »Noli turbare circulos meos.« — Učenci bodo uvidevali, da so glasila raznih strank več ali manj prožeta — čeprav so še tako diametralna v nazorih in težnjah — vendarle — tudi z lepo domovinsko ljubeznijo! — Posebno je to značilno v časih grozot in strahot domovine. Kdor je gledel čitanja časnikov v osnovni šoli drugih misli, naj se oglasi s stvarnimi ugovori, saj ničesar ne oktroiramo.

Tečaja za učitelje meščanskih šol v Ljubljani in Mariboru.

Poverjenik za uk in bogočastje je dovolil z razpisom z dne 28. avgusta 1919, št. 3847, izobraževalna tečaja za učitelje meščanskih šol ter določil naslednje:

* Taki debatni večeri so se prav dobro obnesli v »Čitalnicah« za starejše člane, kjer so se pojasnjevali posamezni izrazi in vprašanja iz dnevnikov brez razlike strank in so zelo priporočljivi. Op. ured.

1. V šolskem letu 1919-20 se ustanovita izobraževalna tečaja za učitelje meščanskih šol na državnih učiteljskih v Ljubljani in v Mariboru, ki se pričneta dne 1. oktobra 1919.

2. Tečaj za učitelje meščanskih šol v Mariboru obsega predmete vseh treh strokovnih skupin, ki se potrebujejo na meščanskih šolah, tečaj v Ljubljani pa predmete 2. in 3. strokovne skupine.

3. Na tečajih v Ljubljani in v Mariboru se dovoli za vsako skupino po 10 učiteljem (učiteljicam) dopust. Učitelji (učiteljice), ki prosijo dopusta, morajo priložiti prošnji zrelotno in usposobljenostno izpričevalo, okrajni šolski nadzornik pa pripiše svoje mnenje o nadarjenosti, pridnosti in sposobnosti prosilčevi (prosilčini). Dovoljenje za dopust daje v vsakem poedinem slučaju višji šolski svet. Število 10 za vsako skupino se ne sme prekoračiti.

Razen učiteljev (učiteljic), ki imajo dopust, smejo obiskovati tečaja tudi učitelji (učiteljice), ki poučujejo na šolah v Ljubljani ali v Mariboru ali pa v okolici teh mest in ki se lahko udeležujejo tečaja, ne da bi potrebovali namestnika (namestnice) v službi.

Obiskovalci tečaja, ki nimajo posebnega dopusta, se lahko vpišejo tudi k predavanjem iz posameznih predmetov, da si izpopolnijo strokovno naobrazbo.

4. Vsak slušatelj, ki namerava delati meščanski izpit, mora izdelati 10 domačih nalog sedanjega obsega, ki se razdele med predmete izbrane skupine. Te naloge pregledno razpravljajo o predelani snovi, poročajo o prečitanih knjigah, rešujejo matematiška vprašanja, izvršujejo prostoročno risbe in risbe iz opisne geometrije, obravnavajo pa tudi lahko učne nastope. Pod istimi pogoji je slušatelj zavezan, da izdeluje domače vaje, čita predpisane knjige in naredi koncem vsakega polletja v razgovoru z učiteljem izpit iz vseh predmetov svoje skupine, takozvani kolokvij.

Kolokvijska izpričevala se pri izpitu za usposobljenost na meščanskih šolah lahko upoštevajo pri končnem redovanju.

5. V mariborskem tečaju se bo poučevalo: pedagogika 3 ure, slovenščina 4 ure, srbohrvaščina 3 ure, prirodopis s kemijskimi poizkusi 4 ure, kemija 2 uri, prirodoslovje 4 ure, zemljepis in zgodovina 4 ure, matematika 3 ure, prostoročno risanje 4 ure, opisna geometrija 2 uri, zdravstvo 1 ura, nemščina (neobvezna z nemškim učnim jezikom) 3 ure.

Na tečaju v Ljubljani: pedagogika, matematika, prostoročno risanje, opisna geometrija, prirodopis s kemijskimi poizkusi, prirodoslovje in zdravstvo z istim številom tedenskih ur kakor v Mariboru.

Učitelji (učiteljice), ki so prosili, da se jih začasno prideli v službovanje kake meščanski šoli, a se niso prevzeli, naj kratkim potom javijo nadzorniku dr. L. Poljancu, ako se potegujejo tudi za dopust, da bi obiskovali tečaj; drugi pa naj vložijo prošnje v zmislu točke 3. do 5. oktobra 1919 na višji šolski svet.

Iz naše organizacije.

+ Krožek Pedagoškega društva v Krškem — za okoliš št. Jernej zboruje v četrtek 2. oktobra t. l. ob 9. uri dopoldne v Škocjanu pri tovarišu Benedičiču. Tovariši in tovarišice, ki spadate v ta krožek in pa sosedni tovariši, pridite ta dan vsi, pa prav vsi, v Škocjan. — Poleg drugih običajnih točk je na dnevnem redu: Izpreminjevalni predlogi k zakonu o narodnih šolah kraljestva SHS. Naj se vsak tovariš pripravi na ta referat.

+ Zborovanje učiteljskega društva za velikokovski okraj 20. 8. v Velikovicu se je razvilo v lepo manifestacijo narodne zavesti koroškega učiteljstva. Na dnevnem redu je bilo predavanje in razgovor o propagandnem delu učiteljstva za plebsit. To je privabilo tovariše iz najbolj oddaljenih krajev na zborovanje. Počastil nas je s svojim obiskom tudi general Maister, naš vzorni voditelj, duša in glava narodne propagande. On in njegov spremljevalec, neumorno delavni tajnik »Nar. sveta«, kapetan dr. Dolar, sta nam dala dragocene nasvete pri našem delovanju na plebsit. K stvari so še govorili predsednik tovariš Magerl, tov. Znidaršič, Močnik i. dr.

V obširnem, stvarnem referatu je nato tov. Paternost razvil smernice in program naše stanovske organizacije. Združitev vsega jugoslovanskega učiteljstva v eno enotno organizacijo mu je samo vprašanje naše politične zrelosti. Skupna, od vsakega priznana stanovska organizacija pa je le možna, ako se omejuje njen program izključno na stanovske zadeve, ki so vsemu učiteljstvu skupne brez ozira na politično mišljenje in svetovno naziranje. Stanovska organizacija zastopa naše pravne, moralne in materialne interese in težnje, izključuj pa iz svojega delokroga vsa načelna vprašanja spornega značaja. Zastopstvo kulturno-pedagoških teženj prepuščaj posebnim v to svrhu ustanovljenim organizacijam. Bodočnost bo naša, ako bomo v njo korakali stanovsko strnjeni — in edino le tedaj. Politično in kulturno pa se vsak svobodno udeležuje. Dnešnja unifikacija učiteljstva bi bila samo dokaz njegove idejne revščine.

V debati se je povdarjalo, da bi se morala Zaveza pri doslednem izvajanju teh načel omejiti na izdajanje enega samega glasila z izključno stanovsko-politično vsebino. Vsak član pa naj bi imel svobodo, da si naroča kulturno-pedagoške revije po svojem okusu.

Na neko ostro interpelacijo v zadevi učiteljstva v Velikovicu je pojasnil predsednik tov. Magerl naše stališče v tem vprašanju. Kakor po-

zdravljamo skrb šolske oblasti za velikovsko šolstvo v narodnem oziru, moramo vendar tak zavod iz tehničnih ozirov odklanjati. Sprejela se je resolucija, ki jo prinašamo med vestmi „Iz Jugoslavije“.

Učiteljsko radovljiškega okraja je zborovalo 18. t. m. v Dovjem. Navzočih je bilo 25 tovarišev in tovarišic. Po običajnim pozdravom je predsednik tov. Jaklič izrazil nado, da ohranimo medsebojni stik v obliki mesečnih sestankov tudi v tekočem šolskem letu ter pozove tov., da sestavijo referate ter sporoče temo in čas predavanja odboru. Tov. Stupica je sestavil referat o varčevanju. V debato je poseglo več tovarišev. Tov. Korošec razvije misel o šolskih hranilnicah ter predlaga, da se naprosi poštno ravnateljstvo, naj upelje šolske poštne karte.

Sprejet je bil predlog tov. Pibrovca, s katerim se je pooblastil tov. Korošec, da on izvede stvar pri poštnem ravnateljstvu ter pozneje o tem referira. Prihodnji sestanek se določi na 9. X. v Breznici ob 2. uri popoldne.

Na tem sestanku bomo obravnavali načrt novega šolskega zakona. Vsak tovariš naj se zaveda dolžnosti, da načrt natančno prouči. Izpremembe so potrebne, zato naj vsak tovariš pošlje v 8. dneh tajniku svoje izpreminjalne predloge, da bo mogoče na sestanku obdelovati že urejeno gradivo. Upamo, da se vsi zavedamo važnosti te naloge ter naj bo udeležba temu čutu primerna. Tajnik.

Po slovanskem svetu.

Iz čehoslovaške republike.

—c. Štetje vojaških let. Vlada je 23. julija sprejela zakon, da se onim, ki so bili v aktivni vojaški službi, šteje vsako leto za 1 in pol, torej 5 vojskih let + 2 in pol, ki se štejejo v napredovanje in penzijo. Leta pa se ne bodo štela onim učiteljem, o katerih se dokaže, da niso radi vojne utrpeli nikake škode.

—c. Celibat učiteljic je na Češkem odpravljen. Stalne učiteljice se smejo omožiti brez posebnega dovoljenja, začasne pa z dovoljenjem okrajnega šolskega sveta. Za slučaj materinstva dobe učiteljice plačan dopust, dobo določi ministrstvo navedbenim potom. Sirote po učiteljicah dobe vzgojino prav tako kot one po učiteljih. Učiteljice, ki se radi mojitve prostovoljno odpovedo službi, dobo do 5 službenih let polovično, do 10 let celotno, do 15 let eninpolletno in od 15 dalje dvoletno plačo, računajočo se v pokojnino, kot odpravnino.

—c. Radi pomanjkanja primernih čitank in beril so se tudi češki tovariši zatekli k šolskim listom, ki jih imajo že celo vrsto. „Jitro“ v Ml. Boleslavi je za nižjo stopnjo, za višjo „Ratolesti“, ki ga izdaja osrednje učiteljsko društvo in pa „Mladi“, ki izhaja v Brnu. Vsak listič ima še posebno literarno prilogo.

—c. Na Slovaškem potrebujejo nad 300 učiteljev in učiteljic. Kdor se prikladi in kogar potem pošljejo na novo službeno mesto, dobi prosto vožnjo, potnino 3-400 kron vnaprej in mesto mu ostane rezervirano tako dolgo, dokler se ne odloči, da ostane na Slovaškem. Učitelj. organizacije razglašajo, da spada na Slovaško le cvet najidelnih učiteljev, odklanjajo pa vse one, ki hočejo napraviti — karijere.

—c. Učiteljsko ljudskih in meščanskih šol v Humpolcu je pozvalo tov. Fr. Patka, da takoj prevzame mesto okraj. šol. nadzornika. Pozvanec je službo nastopil, organizacija pa je obenem poročala na ministrstvo, da si je sama izbrala nadzornika in prosi odobritve in potrdila.

—c. Prva žena v okrajnem šolskem svetu v Podibradu. Na zahtevo društva industrijskih učiteljic je poklical omenjeni šolski svet, ki ima posvetovalen in glasujoč glas, kadar se obravnavajo vprašanja spadajoča v delokrog industrijskih učiteljic.

—c. Izdajanje časopisov „Prazsky Zajemnik“, „Čtveraček“, „Lucerna“, „Humory“, „Hlas Prahy“ in „Sipy“ se je radi pornografskih člankov policijsko prepovedalo. Prav tako; sloboda velja za poštene, povzdigujoče, ne pa demoralizujoče besede.

—c. Češki poslanci in učitelji. Na fronto odhajajočim vojakom Čehom je pripovedoval gospod major: »Ne, niste slabi vojaki, z Vami se da delati. Vaša edina napaka je, da imate poslance in učitelje. Le-tam po vojski malo natančneje kosti preštejemo in šele potem bodele nekaj.«

—c. Trg Krinec, okraj Podibrad, je zasegel posestvo in grad barona Bethmanna. Polovico gradu je predelal v stanovanja, v drugi pa namestil na novo ustanovljeno meščansko šolo.

Kronika.

Vprašanje čeških šol na Dunaju. Zastopniki čehoslovaške manjšine so bili pozvani k državnemu tajniku dr. Rennerju. Dr. Renner je izjavil, da se bo o vprašanju čeških šol posvetoval z dun. občino; v zadevi vprašanja čeških manjšin je izrazil željo, da bi se v primerem času sestal z zastopniki manjšine in da bi z njimi razpravljali o pogojih mirovne pogodbe.

Nemci ne dajo šol vzhujb mirovni pogodbi. Na Dunaju se je vršilo zborovanje

društva »Komenskega«. Udeležilo se ga je sto oseb, da vpišejo otroke v češke šole, ker je češka manjšina na Dunaju prepuščena sama sebi; dunajska občina je izjavila, da kljub mirovni pogodbi za češko manjšino ne bo storila ničesar. Dunajske oblasti trdijo, da Nemci kot visoko kultiviran narod češkim otrokom že s tem pomagajo, da jih sprejemajo v svoje šole in združijo z nemškimi narodom. Ker ima češka manjšina pravico do svojih šol na Dunaju, so sklenili na zborovanju, da se bodo z vsemi sredstvi, eventualno tudi s stavko otrok, zavzemali za te šole. Vršil se bo še en shod in poslala deputacija 5 članov k dunajskim oblastim in ako se le-te ne bodo odločile, bo češka manjšina z vsemi močmi začela boj za šole.

Novi zakon o polnoletnosti. Z zakonom z dne 31. julija 1919, ki je bil objavljen dne 2. septembra v »Službenih Novinah«, je za vso kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev uzakonjeno, da postane vsak naš državljani polnoleten s pričetkom dneva, katerega dopolni 21. leto svoje starosti. Za nazaj zakon ne velja. Vsi, ki so bili tedaj dne 2. septembra stari več kakor 21, pa manj kot 24 let, so postali polnoletni z dnem 2. septembra 1919.

Vse učne pripomočke na občinske stroške. Na predlog občinskega svetovaleca Pavla Speiserja, bivšega tajnika društva »Frei Schule« v občinskem svetu na Dunaju, bodo vsem otrokom na dunajskih ljudskih šolah prihodnje šolsko leto dali vse učne pripomočke, knjige, zvezke itd. na občinske stroške.

Iz Jugoslavije.

Izšla je naredba o ustroju ministrstva za prosveto, ki prinaša tudi nekatere določila o nadzornikih. Naredba je publicirana v »Uradnem Listu« št. 147. Pripominjamo, da niti ta naredba o učnem načrtu za učiteljske (»Ur. L.« št. 149) ne odgovarja temeljnim načelom organiziranja jugoslovanskega učiteljstva in je skrb organizacije gledati na to, da ne postanejo te naredbe — zakon, če se ne izpremene odgovarjajoče duhu današnjega časa in napredka. Okrajna učiteljska društva opozarjamo, naj se na svojih zborovanjih bavijo z imenovanimi naredbami in naj zavzamejo svoje stališče k nam neprikladnim točkam, sporoče naj to »Zavezi«, a naj pošiljajo svoje proteste tudi direktno ministrstvu, da bo slišalo glas učiteljstva.

Izšla je naredba o učnem načrtu za vsa učiteljska v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki znižuje pouk na učiteljskih na tri letnike. Zgodilo se je to brez zaslišanja mnenja učiteljstva. O tem za kulturo in izobrazbo naroda tako važnem vprašanju. Znižanje izobrazbe na učiteljskih ne pomeni skrajšanje strokovne izobrazbe za učiteljstvo, temveč padec in znižanje splošne izobrazbe bodočega učiteljstva pomeni tudi nazadovanje splošne izobrazbe naroda. Če bi strokovna izobrazba nekoliko trpela (kakor pri sedanjih tečajih za abs. sred. šol.) bi ne bilo tolike škode, kakor da se prikrašuje splošno izobrazbo. Je pa tudi to, da se taka naredba ne da kar splošno raztegniti čez vso državo, ker je za nas n. pr. popolnoma še neumnost za sedaj. Opozarjamo na današnje razprave o tem vprašanju.

Nazaj — namesto naprej! Kakor smo izvedeli iz zanesljivega vira, je izdala belgrajska vlada odlok, da se imajo v vsej državi skrajšati učiteljska na tri letnike — dokler bo vladalo pomanjkanje učiteljstva v državi. Ta odredba pomeni za Slovenijo udarec šolstvu. Pričeli smo že padati nazaj namesto, da bi se dvigali navzgor. Belgrajska vlada izdaje take odloke ne da bi prej zaslišala mnenje prizadetih pokrajinskih svetov. Ta korak bo sigurno izval med učiteljstvom ogorčenje in odpor, ker smo se že pod staro Avstrijo upirali in borili proti reakcionarnim odredbam glede učiteljske izobrazbe in učiteljske. S tem se naši zahtevi po višji izobrazbi na učiteljsko bide direktno v obraz. V zadnjem času je izobrazba učiteljev, ki so absolvirali učiteljske že itak padla na minimum strokovne izobrazbe, kar si jo sploh moramo misliti. Pričakovani smo, da se sedaj popravi ta nedostatek, a kakor vidimo vlada v Belgradu popolnoma drugo mnenje. Pričakujemo, da bodo naše šolske oblasti odločno nastopile proti taki odredbi in je ne bodo izvajale pri nas. Tudi naša organizacija mora v tem oziru vložiti na vseh merodajnih mestih svoj protest. Manjše zlo je, če se dovoli v nadalje srednješolskim absolventom posebne tečaje, da se lahko posvetijo učiteljskemu poklicu nego, da se skrajšuje izobrazba na učiteljsko za gojence, ki imajo — po sedanjem postopanju — komaj par razredov srednje šole ali pa še teh ne. Opozarjamo na izšlo naredbo in pozivljamo okrajna učiteljska društva, da se tudi ona v tem oziru zganejo in prote-

stirajo proti uveljavljanju tega načrta tako v Ljubljano kakor v Belgrad.

Protest proti ustanovitvi učiteljske v Velikovcu. Učiteljstvo velikovskega okraja je protestiralo na zborovanju proti ustanovitvi učiteljske s sledečimi resolucijami:

1. Učiteljstvo protestira proti ustanovitvi učiteljske v Velikovcu, ker je prepričano,

1. da narod potrebuje v sedanjem času vsestransko in temeljito izobraženega učiteljstva in da si takega ne vzgojimo v neznatnem mestecu, ki ne nudi dijakom v duševnem oziru prav ničesar, ampak edino v naših kulturnih središčih;

2. da nasprotuje njegovi zahtevi po razširjenju učiteljske izobrazbe in škodi njegovemu ugledu, ako se sprejemajo v prvi letnik absolventi ljudske šole. Absolventov meščanske šole, zrelih za vstop na učiteljske na Koroškem že z ozirom na pomanjkljivo jezikovno izobrazbo ni najti. Svojega izobraževališča pa si učiteljstvo ne pusti degradirati v štiriletno jezikovno vadnico.

11. Učiteljstvo smatra danes meščansko šolo poleg nižje srednje šole kot edino pripravnico za učiteljske; zato priporočamo tovarišem, da pripravljajo zrelejšo dečko, ki se mislijo posvetiti učiteljskemu stanu, za vstop v kak višji razred meščanske šole; vlado pa pozivljamo, da omogoči z izdatnimi ustanovami in podporami absolventom meščanske šole nadaljevanje študija na učiteljskih v Mariboru ali pa v Ljubljani. — Pripominjamo, da je ustvaritev učiteljske v Velikovcu in nameščenja na tem zavodu neka temna točka, ker ni bilo obravnavano to vprašanje na nobeni seji Višjega šolskega sveta. Opozarjamo naše zastopnike v tej korporaciji, da store primerne korake v tem pogledu.

— Protest zaradi ženskega učiteljskega v Mariboru. Organizacija demokratske stranke v Celju je poslala ministrstvu prosvete sledečo brzojavko: »Kljub velikemu pomanjkanju učnih sil ni zopet odprto v Mariboru žensko učiteljske za slovenski naraščaj. Kandidatkinjam iz Stajerske je celo zabranjen vstop na učiteljske v Ljubljani. Tako preostane za pol milijona Slovencev edino privatno samostansko učiteljske v Mariboru. Narod odločno odklanja v svobodni državi tako vsiljevanje samostanske vzgoje narodnega učiteljstva in prosi ministerstvo prosvete sigurne pomoči.« Na moškem učiteljskem v Mariboru se ženskih gojenk ne sprejema.

— Štrajk vojvodinskih učiteljev. Učitelji v vojvodini so ustavili pouk, dokler parlament ne reši njihovih zahtev.

— Na IV. redni seji višjega šolskega sveta dne 12. in 13. septembra je bil sprejet načrt naredb o javni kvalifikaciji učiteljstva na javnih ljudskih in meščanskih šolah v Sloveniji. — Sklenilo se je ustanoviti meščansko šolo v Ljutomeru ter preustrojiti stopnjena gimnazija v Kranju v realno gimnazijo. Oddale so se službe ravnatelj in ravnateljic ter strokovnih učiteljev in učiteljic za meščanske šole, nadalje več služb nadučiteljev in učiteljev (ic). — Odobrilo se je službeno premeščenje nekaterih učiteljev. Poverjenstvu za uk in bogočastje so se stavili predlogi za zasedanje stalnih učnih mest na srednjih šolah in učiteljskih. — Odobrilo se je razširjanje raznih ljudskih šol. Vodstvu zasebne osemrazredne ljudske šole na Lichtenturničnem zavodu v Ljubljani se je dovolil preustroj šole v petrazredne ljudske in trirazredne meščanske šole. Sistemizirala in zasedla so se učna mesta za ženska ročna dela. — Nekateri učitelji so se uradoma ali na prošnje upokojili. Sklenilo se je, da se voditelji ljudskih šol, ki imajo osem ali več razredov (vstoprednic), oprostitjo od razrednega pouka. — Končno so se rešile nekatere stanovske zadeve srednješolskih ozir. ljudskošolskih učiteljev. Fr. Raut:

Krivična mera pri odmeri draginskih doklad. V Jugoslaviji se sedaj pri odmeri draginskih doklad drugače postopa z otroci vdovcev, kakor oženjencev. V stari Avstriji so se učitelji-vdovci v nekaterih deželah pri odmeri draginskih doklad smatrali za samce, kakor hitro so otroci dopolnili 12. leto starosti. To krivično in pravi pameti nedumno določilo je bilo v Avstriji sad nekega zakotnega kompromisa med neko anketo in deželno vlado (namreč na bivšem Stajerskem.) A predno je mogel stajerski »Lehrerbund« dobro posvetiti v to temo določilo in dognati njegovo utemeljevanje, je razpadla Avstrija. Sedaj pa je tudi naša kraljevina SHS sprejela to določilo (glej člen 6 naredb v »Ur. listu« z dne 19. 4. 1919, str. 256) in je potem kopiralo to naredbo ministrstvo v Beogradu v členu 6 naredb z dne 28. jun. 1919, št. D. R. 63.515. Učitelj-vdovec vendar ravno tako izpolnjuje svojo stanovsko dolžnost, kakor oženjeni

učitelji in ne zasluži zapostavljanja. Ker v njegovi familiji manjka materin (ali očev) vzgojni faktor, je vzgoja otrok gotovo otežkocena. A vkljub temu si osameli oče (ali mati) prizadeva, da poda svojemu otrokom primerno vzgojo. To prizadevanje je vse hvale vredno in država bi je morala s hvaležnostjo vzeti na znanje. Z gorečjo določbo pa se otroci vdovcev degradirajo in smatrajo kot manjvredne in se jim odreka z odtegnitvijo drag. doklade pri 12. letu tudi pravica do nadaljne odgoje in izobrazbe ter se jih tako nekako indirektno sili k zaslužku — da bodo »pre-skrbljeni«. Njih očete in matere se na ta način nekako prisilno odvezuje dolžnosti nadalje za nje skrbeti, tako kakor se to s podporo omogočuje oženjenim. To je vsekakor krivična nedoumna in nemoralna določitev, katere učitelji-vdovci (in uradniki-vdovci), in njih osameli otroci niso zaslužili. Zato se naj to določilo popravi. Meročajni faktorji naj pa tudi povedo, na kake razloge se to določilo opira. Imcija-va bi morala priti od onih višjih faktorjev pri dež. vladi v Sloveniji, ki so to krivico prvi zakrivali in ki so beograjsko vlado do te krivice zapeljali. Učiteljem-vdovcem naj se njihovi otroci enako vstajejo in se z njimi enako postopa, kakor z otroci oženjenih učiteljev.

— Tovariše in tovarišice opozarjamo na »Šolski list«, ki bo v kratkem izšel. Ta list bo nadomestilo dosedanjih »beril«, ki naj bi se prej ko prej izbacnila iz naših šol. Vsak učitelj naj naroči toliko iztisov kolikor ima učencev. Cena listu sedaj še ni določena, naznanila se bo pa prav v kratkem. List se bo pošiljal naravnost na šolska vodstva, ki ga bodo razdelila med svoje učence. Naprošamo tovariše že sedaj, da list z vso resnostjo razmotrivajo in naznanjajo svoje opazke in svoja mnenja — in sicer zato, da se vemo ravnati pri izdajanju druge številke; obenem pa bodo navodila služila tudi kot smernice pri sestavi novih beril, ki se bodo izcimila iz »Šolskega lista«.

— Legionar Stanko Sorn. † Po naključju sem dobil v roke dve pismi, koji je pisal veleposelniku Plavšaku v St. Jurju v Sav. dolini njegov stričnik Dušan o smrti slov. učitelja - legionarja Stanka Sorna. V prvem pismu pravi: Stanko Sorn je bio u mome puku XIII. Pešadiski Puk — Hajduk Veljka — u II. bataljonu. Poginuo je hrabro na koti 1212 kog Bitolja u 4. časa po podne. Sahranjen je u malome selu Polog-u, odmah isa kote 1212. Pud-pukovnik g. Milan Tunkopič je bio njegov komandant bataljona. V drugem pismu piše med drugim: V težkih dneh jeseni 1915 sem spoznal in vzhujubil Stanka Sorna. Kaj čestokrat sva sanjara o naših lepih idealih, ki so bili njegove tako srčne želje. A nemila usoda je hotela, da svojih srčno negovanih sanj i želj ni več dočakal. Zadnje leto Stankovega življenja sva bila vedno v bližini, v istem oddelku, v katerem ga je dohitela smrt. V hudih bojih oktobra 1. 1916. ga je pobrala smrtonosna kroglja dne 19. oktobra. Kroglja mu je prebila njegovo lepo visoko čelo in Stanko je zaspal tik mene za večno. Drugi dan so ga njegovi zvesti vojak pokopali s častmi, ki jih je Stanko zaslužil kot častnik-legionar in junak. Lepa je bila Stankotova smrt. Grmenje topov dobljene zmage-ga je spremljalo v hladni grob. Ko sem čez nekaj tednov obiskal vas Polog, sem poiskal tudi Stankov grob in mu izročil v grob zadnji pozdrav. Redkokodaj se imenuje prijatelj s takim spoštovanjem, kot baš naš Stanko. Najvišje odlikovanje krasi njegovo ime. Staršem je lahko v ponos tak sin. — Tako Srb-častnik — bratu Slovincu legionarju. — Fran Košir.

— Imenovanje. Na mesto bivšega c. kr. okrajnega šolskega nadzornika za Ljubljano — Lavtičarja je imenovan kot referent pri mestnem šolskem svetu tov. Juraj Režek, učitelj na I. mestni šoli v Ljubljani.

Informacije za Prekmurje. Učiteljstvo, ki se želi informirati o šolskih ali drugih razmerah v lepem našem Prekmurju, naj se obrne pismeno do tov. Franja Cvetka, nadučitelja v Vučji vasi, pošta Križevci pri Ljutomeru, ki tačas po naročilu Višjega šol. sveta proučuje šolske razmere v Prekmurju, t. i. potuje od šole do šole. Interesent naj priloži poštne znamke za 50 vin. — Pri nameščenju na većinoma lepih ljudskih šolah v rodovitnem Prekmurju bodo prihajali v pošte tovariši in tovarišice, ki imajo že vsaj 3 do 5 let prakse, ter se hočejo posvetiti hvaležnemu prosvetnemu in gospodarskemu organizatoričnemu delu v Prekmurju. Najbolje kaže potezati se za izpraznjena mesta učiteljem — samcem.

V kolikor smo se prepričali, ne zadene krivda glede odmere draginskih doklad za učiteljstvo in za nepreskrbljene učiteljske otroke Višjega šolskega sveta, temveč ima pri tem svojo končno besedo finančna oblast, ki čisto izpremeni

nakazilo Višjega šolskega sveta. Tako pride do prikrasave pri učiteljskih dohodkih in do nepotrebnih pravd, ki nastanejo, ker se naziranja Viš. šol. sveta takoj ne uveljavijo in se ga ne smatra kot edino odločilnega. Smo mnenja, da mora imeti Višji šolski svet pri odmeri učiteljskih plač in doklad odločilno besedo in da ima obveljati mnenje tamošnjih juristov, ker oni edini poznajo položaj in dejansko stanje vsakega posameznega slučaja, ne pa, da finančna oblast črta in izpreminja njih naziranja pri odločitvi posameznih slučajev. Referent višjega šolskega sveta, g. vladni svetnik Skaberne se drži nazora, da niso smatrati tudi po 12. letu otroci za preskrbljene in imajo tudi v nadalje prejemati draginsko doklado če nimajo službe ali drugega posla. Prepričani smo, da njega ne zadene nobena krivda, posebno, ker je že pri prvi ureditvi učiteljskih plač dokazal svojo naklonjenost učiteljstvu. Drugačno in težje je stališče pri nepreskrbljenih otrocih od vdovcev, ki so dopolnili 12. leto, ker je tozadevna določba v ministerijalni naredbi, ki je tukajšnje oblasti ne morejo izpreminjati. — V tem oziru mora »Zaveza« skupno z drž. uradniško organizacijo — v smislu delegacijskega sklepa — delovati z vsemi sredstvi na izpremembo dotične določbe v naredbi. — Glede uvrstitve Ljubljane v I. plačilni razred aktivitetnih doklad smo dobili pri Viš. šol. svetu pojasnilo, da je bila vloga odposlana takoj v Belgrad in še ni rešitve. — Leži pač tam, enako z marsikatero stvarjo, kakor bi bila vržena v morje!

— »Sokolska beseda«, prirejena od Slov. Sokolske Zveze ob priliki zborovanja delegacije »Zaveze« dne 5. sept. t. l. — Ko smo stopili ob 20. uri v malo dvorano Nar. doma, je bila ta že nabito polna. Zbrali so se delegati in delegatice »Zaveze«, mnogo drugega učiteljstva, dragi nam srbski tovariši iz Beograda in drugi gostje. Opazili smo predvsem g. polkovnika Vukasovića, ki se vedno in povsod živo zanima za razvoj sokolske misli. In tako je prihitel tudi na to sokolsko besedo med slov. učiteljstvo. — Prvi je povzel besedo starosta »Slov. Sok. Zveze« brat dr. Oražen in v toplih besedah pozdravil navzoče učiteljstvo. Kazal je v svojem pozdravnem nagovoru na važno nalogo, ki jo ima vršiti učiteljstvo med narodom splošno in posebej še vzgojno v širokih plasteh slov. naroda v sokolskem smislu. Pričakuje v tem oziru vse od učiteljstva, zlasti mlajšega. Sokolska ideja naj se zaneša v zadnje gorsko selo, v zadnjo kočino in naj se tako vse preobrazi v Sokolstvo, ki je in naj ostane prvi in najboljši nositelj narodne misli! Nato je nastopil prvi predavatelj brat Kovačič. Izvajal je v svojem govoru »Ideja in organizacija Sokolstva« sledeče misli: Bojne vihre, ki so ovirale in deloma uničevale sokolsko delo, so minile. Prišla je tako težko pričakovana svoboda in z njo se bo pričelo tudi novo oživljeno delo v Sokolstvu. Pri tem delu sodelovati je v prvi vrsti poklicano tudi slov. učiteljstvo. Treba je zbirati mladino še v nežni dobi, navduševati jo za vzvišeno in plemenito sokolsko idejo, pripovedovati ji o njenem postanku, predvsem kazati na uzornike sokolske misli: Tyrša in Fugnerja. Kar se je v pretekli dobi zamudilo, to vse se mora popraviti. Vzbujaati treba v naraščajoči ponos in samozavest, tako da je, ko doraste, že notranje prožet vzvišene in plemenite sokolske ideje. Drugi predavatelj je bil brat Bajželj. Govoril je o »tehničnem delu Sokolstva«. Obljubil nam je obširnejše poročilo o Sokolstvu. Kot zadnji govornik je povzel besedo brat E. Cangl. Z besedo samo njemu lastno je vžgal v navzočih plemeniti ogenj sokolske ljubezni. »Nikogar ne silimo v sokolske vrste«, je klical »toda vsak, ki je v resnici prešinjjen prave ljubezni do svojega naroda, ve, kaj mu je storiti.« Zapustili smo dvorano in se razšli z globoko vero v srečo v bodočnost Sokolstva s trdnimi nameni, pripomoči vsak po svoje k razvitku sokolske ideje po geslu: Slovenec vsaki bodi Sokol hraber, Slovenka vsaka vrla Sokolica!

— V zadnjem poročilu o sklepnih razredih na ljudskih šolah v Ljubljani je pomotoma izostalo poročilo, da se ustanovi sklepni razred tudi na 3. mestni dekliški ljudski šoli za to šolo in pa za dekliško ljudsko šolo v Spodnji Šiški.

Okrajni šolski svet celjski ni imel od 2. decembra l. l. pa do 16. t. m. nobenih sej, ker je bil stari krajni šolski svet razpuščen, novi se pa radi političnih zaprek ni mogel konstituirati. Med tem časom so se v celjskem okraju med učiteljskim osebjem izvršile nastopne izpremembe: Martin Stante je prišel kot prov. šol. vodja v Štorje, Vinko Požar kot def. učitelj v Vojnik, Franc Pristovšek na meščansko šolo v Žalcu, Minka Javoršek v Petrovce, Antonija Resnik v Gotovlje, Marica Vogrinc, Vid Vrtačnik in Berta Plevčak na Dobrno, Alojzij in Olga Polj-

šak v Griže, Simon Petrovič v Ljubečno, Franc Srebrnič na Teharje, Marica Vrečko z deške na dekliško šolo v St. Jurju, Josip Pajtlar na Zg. Ponikvo, Frančiška Kroflič in Rafaela Krušič k Sv. Lovrencu, Julij Sinigoj in Franja Novak k Novi cerkvi in Anton Seliškar v Dramlje.

— Za učiteljska stanovanja. »Narodna Politika« priobčuje članek, v katerem dopisnik opozarja, naj se ob rešitvi agrarne reforme ne misli samo na to, da se učiteljstvu zagotovi zemlja in šolam vrtovi, marveč naj se obenem vpoštevata nujna potreba, da se vsemu učiteljstvu na deželi preskrbi stanovanje v naravi. Zato naj se ob delitvi zemlje misli na morebiti potrebno razširjenje šol in na stavbišča za učiteljska stanovanja.

— Občinski svet v Ljubljani je odobril razpis poverjenjstva za uk in bogočastje o spremembi mestnega dekliškega liceja v žensko realno gimnazijo. Opusti se šolnina na mestnih ljudskih šolah. — Letna dotacija na vseh mestnih šolah se zviša za 100 %.

— Ročni katalog izide ta teden. Cenjene tovariše in tovarišice opozarjamo, da ne bode obsegal šematizma slovenskega učiteljstva. Ta izide šele okoli novega leta, ker se dosedaj še niso ustalile šolske razmere in učiteljska nastavljanja v toliko, da bi bilo mogoče podati jasno sliko o šolstvu in učiteljstvu na slovenskem ozemlju.

— Desetletnica. Mariborski abiturienti iz leta 1909 se zberemo v soboto dne 4. oktobra v Mariboru. Ob 16. uri kratek sestanek v Nar. domu, kjer dobimo obvestilo o podrobnostih našega sestanka. Glede stanovanj se obrnite z dopisnico na tov. Planerja, Tegethofova c. 29. Na svidenje!

† Franc Kalan učitelj v pokoju v Vavti vasi na Dolenjskem. (Umrli 18. 8. t. l.) Sin revnih starišev, je bil rojen l. 1843 v Stari Loki. Priden in vesten učitelj, poleg tega pa tudi dober pevec; bil je povsod priljubljen. Kot pomožni učitelj je nastopil l. 1864 prvo službo na zasilni šoli na Homcu pri Kamniku in tri leta pozneje v isti lastnosti v Zagradcu pri Žužemberku. Le s pridnostjo in vstrajnostjo, dasi večkrat bolehen, si je pridobil od l. 1870 zrelostni in usposobnostni izpit. V provizorni lastnosti je služboval v Čemšeniku, Prečini in Zgor. Sušici; potem pa kot stalen učitelj na Catežu in St. Mihaelu pri Novem mestu. Služboval je 43 let. Leta 1907 je stopil v pokoj. Soprega, sestra nekdanjega dekana Kreseta v Kočevju, mu je legla v grob pred tremi meseci. Zapustila sta dva dorasla sinova, katerima sta preskrbela — ob pičli plači — primerno višjo izobrazbo in s to tudi krih. Ljubi Fran, mir in pokoj Tvoji duši, nam pa ostaneš v dobrem spominu!

S. P. — Epilog k desetletnici 1908. — Praznavali smo jo po vzporedju kolegince: Nosan-Morvatova, Pichlerjeva, Somrakova, Spetlerjeva ter Sterlekarjeva in kolegi: Lajovic, Zemljich ter moja malenkost. Deset drugih se je prišlo pokazati, da še živé, pa so se naglo izmuznili. Pretežni večini pa se kljub večkratnim pozivom v različnih listih niti ni zdelo vredno, da bi opravičili svojo odsotnost. Stori la sta to samo koleginja Jaklič-Krenova in, kakor čujem, tovariš Urbančič. Kaj pa je z drugimi? Kam vam je zašla kolegijalnost? In vi, ki ste se poprijeli hvaležnejših poklicev, nego je naš, ali nas več ne poznate? Ob dvajsetletnici se bo pokazalo. Ker je bilo morda tokrat nekaterim zaspancem do kosila prezgodaj, bi ne bilo napak, da začnemo dvajsetletnico — z večerjo. Vilko Mazi.

Zbirajte peške! Prav nujno prosimo vse tovariše in tovarišice, da prično takoj v začetku šolskega leta zbirati s šolsko mladino peške divjih jabolk in hrušk (lesnik ali lesnač). Dosežejo se lahko krasni uspehi in ker potrebujemo za vzgojo divjakov velike množine semen, je stvar zelo potrebna. Kaj se bode zgodilo s peški in kam jih bode poslali, priobčimo kasneje. Naj ne bode ne ene šole, kjer bi ne zbirali. Ločiti pa je seveda seme hrušk od jabolčnega semena.

Naša zemlja — ire-denta.

§ Začasni odbor za šole v Julijski Benečiji. Generalni civilni komisar je izdal naslednje naredbo:

»Generalni civilni komisar za Julijsko Benečijo je uvidel nujnost, da sodelujejo pri reševanju vprašanj, ki se tičejo začasnih ureditev šol, izkušene in merodajne osebe, ki se v stvar razumejo; zato odreja z ozirom na čl. 2. kr. naredbe od 24. julija 1919. št. 1251 naslednje:

Čl. 1. Ustanovil se je »Začasni odbor za šole v Julijski Benečiji«, ki bo imel nalogo, da izraža svoje mnenje o stvareh, ki mu jih predloži civilni komisariat na pro-

ucevanje, posebno pa o zadevah, ki se tičejo: a) otvoritve šol; b) za šole potrebnih prostorov; c) uredbenih določeb, po katerih se bodo šole opravljale; d) ucnega reda, ucnega načrta in ucnih knjig; e) sprejemanja, potrjevanja, discipline in ravnanja z vodnimi, ucnim in podrejenim osebjem.

Čl. 2. Odbor sestoji iz predsednika, podpredsednika in dvajsetih stalnih članov in se deli v dva odseka: prvi za srednje, drugi za ljudske šole.

Odsek za srednje šole se bo bavil s klasičnimi šolami (gimnazijami), tennicnimi šolami (realkami), učiteljski, žeskimimi uceji, trgovskimi in navtičnimi zavodi in z rokodelskimi ter obrtnimi šolami. Odsek za ljudske šole se bo bavil s početnimi, ljudskimi in mestnimi šolami, z otroškimi zavetenci in šolskimi dobrodelnimi ustanovami. Ko bo moral odbor proučevati predloge glede specialnih zavodov, se lahko povabi njegov predsednik, da se udeleži sej kot svetovalec.

Odbor se bo sestel v plenarni seji po predsednikovih navodilih, ko bo treba proučevati vprašanja, ki se tičejo splošnosti. Kazun tega bo predsednik lahko ustanovil v odboru posebne pododbore, za katerih člane bo določil osebe, ki se popolnoma spoznajo pri vprašanjih, za katera gre; povabil bo lahko kot svetovalce, če bo treba, tudi osebe izven odbora.

Čl. 3. Za pravoveljavnost odborovih in odsekovih plenarnih sej zadostuje prisotnost večine članov. Za odobren se smatra predlog, za katerega glasuje večina udeležencev. V slučaju enakega števila glasov odločuje predsednikov glas. Glasovanje se vrši pričenši pri članu, ki je vpisan na zadnjem mestu naredbe, s katero se ustanavlja odbor.

Čl. 4. Odborovim članom, ki ne stanejo v Trstu, se pošlje poziv na sejo.

Čl. 5. Začasni odbor za šole v Julijski Benečiji je takole sestavljen:

G. prof. Attilij Hortis, italijanski senator, predsednik; Odv. Grand Uffic Domenik Barone, državni svetnik podpredsednik.

A) Odsek I. a za srednje šole: 1) Odv. kom. Camil Ara, predsednik; 2) odv. kom. Iginij Brocchi, iz Trsta, član; 3) kom. Viktor Venezian, predsednik trgovske in obrtne zbornice v Trstu, član; 4) kom. dr. Innocenc Chersich, komisar za avtonomne zadeve istrske dežele, član; 5) kom. dr. A. Petarin, komisar za avtonomne zadeve dežele goriško-gradišanske, član; 6) prof. kom. Ferruccio Martini, glavni nadzornik srednjih šol v Julijski Benečiji, in v slučaju njegove odsotnosti ali zadržanja: dr. Cav. Josip Reina, načelnik urada za paralele pri glavnem civilnem komisariatu, član; 7) prof. Kazimir Crepaz, predsednik Zveze srednješolskih učiteljev v Julijski Benečiji, član; 8) prof. Cav. Uff. Baccio Ziliotto, ravnatelj višje gimnazije Dante; v slučaju da sta prof. Crepaz in Ziliotto zadržana ali odsotna: prof. Gino Seraval na višji gimnaziji Dante v Trstu, član; 9) Inž. Ljudevit Jeroniti, na obrtni šoli v Trstu, član; 10) dr. Henrik Tuma, odvetnik v Gorici, član; 11) Inž. J. Kosir iz Pazina, član.

B) Odsek II. a za početne šole: 1) odv. Karel Mrach iz Trsta, predsednik; 2) odv. Edmund Precher iz Trsta, član; 3) kom. dr. Innocenc Chersich, komisar za avtonomne zadeve istrske dežele, član; 4) kom. dr. Anton Pettarin, komisar za avtonomne zadeve dežele goriško-gradišanske, član; 5) cav. dr. Guido Ruberti, načelnik urada za ljudske šole pri generalnem civilnem komisariatu, član; 6) Martin Zgrablich, okrajni šolski nadzornik v Pazinu, član; 7) Ivan Krasevitsch, ravnatelj barkovljanske slovenske ljudske šole, član; 8) Karel Lona, predsednik tržaške učiteljske zveze, član; 9) Marija Zima, ravnateljica šole Giuseppe Giusti v Puli, članica.

Čl. 6. Odborovih sej se udeleže kot tajniki uradniki, ki jih določijo merodajni uradi glavnega komisariata.

Trst, dne 8. septembra 1919.

Generalni civilni komisar: A. Ciuffelli.

§ Za učitelje in učiteljice v Julijski Benečiji se sprejmejo. Generalni civilni komisar za Julijsko Benečijo je izdal odlok, na podlagi katerega se bodo sprejemali učitelji in učiteljice ljudskih šol z italijanskim, slovenskim in hrvatskim ucnim jezikom v Julijski Benečiji. Učiteljstvo, ki ima vsposobnostno ali zrelostno izpričevalo, izdano od katerega učiteljskega zavoda, more predložiti do 27. t. m. prošnjo, da dobi provizorično učiteljsko mesto za šolsko leto 1919-1920 na kaki šoli v Julijski Benečiji, ne pa v mestih Trstu in Gorici. Prošnji se mora priložiti med drugim vsposobnostno ali zrelostno izpričevalo za poučevanje v italijanskem, slovenskem ali hrvatskem jeziku, izpričevalo o pristojnosti v zasebno ozemlje ali o italijanskem državljanstvu. — Plača se določa po sedanjih pravilih za provizorič-

ne učne sile. Prosilec mora izjaviti, da sprejme mesto, katero se mu določi.

Kje so slovenski člani v »solskem odboru«? Za danes konstatiramo samo, da ni zastopnikov šolstva v »solskem odboru« Julijske Benečije in da so oni, ki imajo zastopati slovenski del prebivalstva ali, katere se misli kot take, »možje, o katerih mi dvomimo, da se bodo energično zavzeli za našo stvar. Več v prihodnji številki.

§ Zadnji šolski načrt Italijanov je tale: slov. gimnazija naj bo v Sezani, realka v Adovščini, učiteljice v Tolminu. Toda kdor kolkaj pozna laške obljube, ve tudi, da najprej ne bo iz tega masla nič. Vsa druga dejstva kažejo na to, da ne bomo nikdar imeli pod Lahi svoje srednje šole. Razen tega je zanimivo tudi dejstvo, da trdijo razni laški tozadevni krogi, da ne pustijo za bodoče šolsko leto nobenega slovenskega dijaka čez mejo v Jugoslavijo. Njih namen je gotovo, prisiliti dijake, da gredo ali v laške šole ali pa pustijo studiranje.

§ Governor Ciuffelli je posetil Tolmin. Bivši deželni poslanec in tolminski dekan Rojic je governorja pozdravil v imenu duhovščine in prebivalstva. Izrazujoč želje vsega prebivalstva, je prosil, da bi vlada dovolila rabo slovenskega jezika v uradih in šolah. Kar se tiče šol, je izrazil željo, da bi se otvorile vse one slovenske šole, ki so obstojale pred vojno.

§ Slovenske šole v Trstu. To vprašanje, ki je dolgo časa vzbujalo našo pozornost, je sedaj rešeno tako, kot smo pričakovali, namreč proti nam. V mestu laška vlada ne da absolutno nobene slovenske šole. Dovolila bi edino to, da bi Slovenci imeli pod vladno kontrolo svojo zasebno šolo, na svoje stroške, tako da bi vlada ne dala niti vinarja. Toda o tem zadnjem vprašanju se bode šele razmišljalo in kdaj bo rešeno se danes še prav nič ne ve. Tako stojijo sedaj tržaški Slovenci začetkom šolskega leta pred zaprtimi šolskimi vrati.

§ Prvo kuturno delo »odrešitev« je bila zatvoritev naših šol, internacija naših učiteljev, duhovnikov, uradnikov i. dr. Uboga, naša tako ukaželjna šolska mladina! Kakor prvi kristjani, so se zbirali k pouku skrivaj, po privatnih stanovanjih. Ako so jih izvohali karabinerji, so se razpršili ter poiskali druga skrivališča. Na vse načine so skušali ukiniti svoje preganjale. Med poukom je stal vedno kdo na straži; ko se je bližala nevarnost, so se deloma poskrili, deloma počeli plesati ob zvokih klavirja. Zalotil je karabiner na ulici dečka s slovensko šolsko knjigo. »Kam greš s to knjigo?« »Vrmem jo svojemu prijatelju!« »Grem s teboj, da vidim!« Prijatelj sicer o knjigi ni ničesar vedel, ali sprevidel je položaj ter potrdil, da jo je res posodil. In še več enakih prigodb. Za tak pouk so dijaki s Primorja bivali v Trstu ter prenašali visoke stroške za hrano in stan. Profesorji so jim šli v vseh ozirih na roko ter jih bodrili.

Književnost in umetnost.

Zvonček, 7. in 8. štev. Vsebine: Šilih: Pravljica o beli roži. — Gaspari: Pastir Nande. — Simon Palček: Otok in domovina. — Leban: Na tuji zemlji. — Dvojana: Tvoj dan! — Simon Jenko: podoba. — Mica-Kepova: Stric Bernard. — Erbežnik: Gora, ki se kolje. — Globevnik: Jež in vrana. — Lapajne: Na planini! — Gangl: Rešilec. — Gaspari: Dve pesni. — Poletna zabava; podoba. — Cvetinmirski: Iz cvetočih dni. — Gangl: Mrak. — Na počitnicah; podoba. — Gaspari: Oče in sin. — Kocjanova: Veselje v prirodi. — Pouk in zabava. Kotiček gospoda Doropoljskega. List toplo priporočamo!

Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Anton Melik. Prvi del. Izdala v zbirki »Pota in cilji« Tiskovna zadruga v Ljubljani 1919, tiskal Maks Hrovatin. Cena K 10, po pošti 80 v več. Tiskovna zadruga je začela izdajati zbirko poljubno znanstvenih spisov »Pota in cilji«. Prvi zvezek je pravkar izšel v jako elegantni in prikupljivi obliki ter podaja Melikovo »Zgodovino Srbov, Hrvatov in Slovencev«. V njej nam pisatelj riše precej natančno vso našo zgodovino od najstarejših časov pa do konca srednjega veka. Knjigo toplo priporočamo vsakomur, ki se zanima za našo preteklost. O srbski in hrvatski zgodovini ne podaja nobeno slovensko delo toliko kot Melikovo. Drugi del knjige, v katerem bo opisana naša zgodovina od srednjega veka pa do današnjih dni, izide okoli novega leta. Vsebine prvega dela: Zemljepisna lega južnoslovenskega ozemlja. — Predslovska doba. — Naše ozemlje za časa preselevljanja narodov. — O starih Slovanih. — Južni Slovani se naselijo po Balkanskem polotoku. — Slovani v novi domovini. — Slovenci v VII. in VIII. stoletju. — Stiki Slovencev s Franki. — Dalmatinska Hrvatska v IX. stoletju. — Srbske države v IX. in X. stoletju. — Država macedonskih Slovanov. — Doba hrvatskih kraljev. — Srbi v XI. in XII. stoletju. — Slovenske pokrajine. — Hrvatska združena z Ogrsko. — Srbija za Nemanjičev. — Bosna za Kotromaničev. — Srbi po bitki ob Marici. — Bitka na Kosovem. Bosna in Hrvatska v XIV. stoletju. — Dubrovnik. — Slovenske pokrajine v XIV. in XV. stol. — Iz vsebine je razvidno, kako bogato je delo in bo posebno učiteljstvu za pouk izborno služilo.

»Francoska slovnica. Spisal prof. dr. Pavel V. Brežnik. Cena 8 K. Izšla je v založbi Jugoslovanske knjižarne. Vsebine: Prvi del: Glasoslovje in pravopis; 2. del: Oblikoslovje; 3. del: Govorni razpoli v stavku; 4. del: Stavke; dodatek: Metrika in ledique.

„Sokolici“, list za šolski naraščaj. Izšla je 5. in 6. številka. Vsebinska: Spomini našega ujedinjenja. — Jurij Brut: Sokolici! — Naše Prekmurje. — Ustoličenje vojvode na Gosposvetskem polju. S sliko. — Pesem o kralju Matjažu. — Dr. Lj. Pivko: Legionar Sava na Perti. — Begunka. — Jindřich Fügner. S sliko. — Dr. Miroslav Tyrš. S sliko. — Stara pesem. — Simon Jenko. S sliko. — Jurij Brut: Ilirija — Slovenija — Jugoslavija. — Glasnik. — Sokolici, bratje mili! Zložil E. Gangl, uglasbil Ferd. Juvanec. List je zelo zanimiv in izrazito narodno-vzgojen zaradi tega ga toplo priporočamo, da ga širi vsakdo med mladino. Naročila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Stane četrta leta samo 2 K 50 v.

Zemljepisne in zgodovinske slike iz kraljevstva Srbov, Hrvatov in Slovencev. Dodatek k čitankam za ljudske šole. Sestavila H. Schreiner in Fr. Fink. Založila Jugoslovanska knjigarna. Cena 3 K. Vsebinska: a) Naša domovina: Plitvička jezera in njih okolica. Hrvatsko posavje. Zagreb. Dalmatinsko Primorje. Krka s skradinskim slapom. Lokrum. Bosna in Hercegovina. Zašto je Hercegovina kamenita. Carsija v Sarajevu. Beograd. Pridelovanje sliv in češelj v Srbiji. Hišna obrt in domači pridelki v Srbiji. Kako praznujejo Srbi god hisnega patrona. Lovćen. Crnogorac Crnogorki. Skadersko jezero. Kolo. Odakle si. Lijepa naša domovina. b) Slike iz zgodovine naše domovine: Ceh, Leh, Meh. Pradomovina Srbov in njih prihod na jug. Tomislav. Plača izdajalca. Sv. Sava. Bitka na Kosovem polju. Kraljevič Marko. Oranje Marka Kraljeviča. Marko Kraljevič i soko. Smrt Nikolaja Subica Zrinskega. Volitev Crnega Jurija za starejšino. Osvoboditev Srbije izpod turškega jarma. Stanko Vraz. Pismo vojaka z bojišča svojim otrokom za Božič. Iz proklamacije regenta Aleksandra. Narodna himna srbska. — Knjiga je odobrena od poverjeništvu za uk in bogočastje.

„Ljubljanski Zvon“. Deveta številka. Vsebinska: Pavel Golia: Na bojišče. — Dr. Ivan Tavcar: Visoka kronika. — Janko Samec: Utrpi. — France Weber: Bistvo lepote. — Ivan Zorec: Hrabrni Sosa. — Fran Albreht: Dvogovor z očmi; Epilog letosnji dramski sezoni. — Stano Kosovel: Sestri. — Milan Fabjančič: Nekateri iz množice. — Oton Zupancić: S primorja. — Marija Kmetova: Pogovor. — Mira Jarc: v nočnem parku. — Avg. Zigon: Prispevek k pedesetletnici. — Listek. — Nove knjige.

Izšel je Popotnik, pedagoški in znanstveni list, 8. stev. Vsebinska: Razprave: 1. Dostal Rudolf: Nervoznost v otroški dobi. 2. Drago Ruđer: Zvezdoznanstvo v osnovnih solah. 3. Jože Zupancić: Zemljepisni pouk v prehodni dobi. 4. Miloš Kabaj: »Ne da od sebe najmanjše rige.« Razgled: B. Casopisni vpogled. — Organizacija kmetijskih sol. (Konatus iz »Lj. Glasca«) — A. Lajovic. C. To in ono: Novi učni načrt za srednje šole. — Pripombe k novemu učnemu načrtu za srednje šole. (Fr. vajda). — O preustrojitvi srednjih sol. — Nekaj o nerazdeljenem dopolnilnem pouku. (Mat. Fieric.) — Seznamek mladinskih spisov in se kaj. (Pav. Fiere.) — K reformam. — Demokrat. — Informativni tečaj o nacionalizovanju hrvatske šole. — Pedagoško delovni shod učiteljstva čehoslovanskega. — Casu primerni citati. — Socialne sole. — Sola (J. Simon v L'Éron). — Preteklost. — Sen in resnica. (E. Gangl.)

Izšla je brošurica »Sokolska načela«. Izdala in založila »Slov. Sok. zveza« 1919. vsebinska: vsem bratom in sestram! I. Zruženje sokolstva v jugoslovansko sokolstvo. II. Sokolstvo in politika. III. Sokolstvo in vera. IV. Sokolstvo in žena. V. Sokolstvo in naraščaj. VI. Sokolstvo in šport. VII. Sokolstvo in alkohol in nikotin. VIII. Izobraževanje delo. IX. Sokolski tisk. X. List za naraščaj. Delce toplo priporočamo, ker v kratkih in jedrnatih besedah pove vse, kar mora vsak Sokol in vsaka Sokolica, posebno pa naraščaj o Sokolstvu vedeti.

Polemika.

Dnevnik ali tednik?

Dnevnik, dnevnik! Tednik je prav brez vsakega pomena, ako ne samo za to, da more nadzornik pregledati snov, ki jo je učitelj v teku sol. leta predelal. To pa pregleda lahko takoj tudi iz dnevnika vsak kolikaj »brihten« nadzornik.

Dnevnik sva pisala s tovarišem Likarjem tudi že leta 1895, tedaj takrat, ko se nihče tega zahteval ni. Pisem ga še danes; ne ker ga moram, ampak ker ga potrebujem. Ne pišem ga pa tako, kakor pred 25 leti in kakor to zahteva mladi tovariš v številki »Tovariša«, namreč vso učno snov in pot, ki jo hočem obdelati tisti dan, ampak samo kratko označbo tvarine zapišem v dnevnik.

Sicer nam isti mladi tovariš priporoča, da se tudi mi stari še učimo in izobražujemo — češ: človek se do smrti ne izučil!

Da, da! Umesten je ta migljaj za življenje, samo zdi se mi, da ni umesten, da se kaže, kakor da se mi starejši izogibljemo vsakega izboljšanja učne poti pa da se gibljemo po tistih tirih, ki smo jih prinesli iz pripravnice. Smelo lahko trdim, da se večina tudi že starejših učiteljev bolj hlastno poprime dobrih praktičnih nasvetov kakor marsikateri novinec, ki pride iz učiteljskega.

Kako je bilo z menoj?

Ko sem priletel iz pripravnice, menil sem, da vse znam in vse vem. Učiteljske liste in pedagoške knjige? — Čemu? Saj imam zrelostno izpričevalo!

Pa je prišlo razočaranje — in pričel sem zreti krog sebe, opazovati tovariše, citati knjige in — pričel misliti in se pripravljati. Pa je šlo!

Da bi danes dnevnik še tako pisal? Ne, ne! Skoda dragega časa!

V teku let sem si predelal vse učne slike, napravil vzorne sestavke, ki jih imam razvrščene po abecednem redu, in iz tiste zbirke potegnem list, na katerem je obdelana snov, ki jo mislim obdelovati tisti dan. To je samo vzoren sestavek — ne pot — kako jo bom obravnaval. Saj ta pot mi mora biti vendar znana, četudi jo uberem včasih po bližnjici in ne po siroki — makadamizirani cesti!

Torej dnevnik! Pri vsakem učitelju tako izdelan, kakor ga on potrebuje, da doseže zahtevani in zaželeni smoter pouka. Vsaj mora prešinjati vsakega učitelja, mladega kakor starega: zato sem tu, da mladino vzgojim in izučim tako, kakor je potrebno, da postane koristen član človeške družbe. In kadar je učitelj zmožen tega in ta cilj v šoli tudi res doseže, pa naj magari nima niti dnevnika — obešati ga zato nikari!

Crnagoj F.

Tovarišu Josipu Gorišku.

Vrstice, ki so dale povod „Olgovora tov. — H.“ sem napisal zato, ker je tovarišica, ki sem znajo govoril o izpitu za meščanske šole, trdila, da zadostuje samo izpit iz pedagogike za vsako skupino, oziroma da se za to potezajo v „lovarišu“. Da bi bil pameten — odlok, po mnenju tovarišice, še danes dvomim. Podpisujem pa vse razloge, na katere tovariš Gorišek opira željo, da bi smeli učitelji polagati izpit iz pedagogike v izmeri snovi za meščanske šole in da bi bili tega izpita oproščeni, če ga imajo in delajo izpit za kako skupino. Kdo bi ne bil za to! Jaz bi še takim tovarišem, ki bi položili izpit iz pedagogike dal nagrado, ker vem, kako drugačen je pouk učitelja, ki ve iz pedagogike več kakor oni, ki je ne pogleda po usposobljenostnem izpitu več. Moja želja, naj se deli izpit za mešč. šole v bolj enaki polovici, velja za one, ki ga žele delati v vsem obsegu že od začetka. H.

Po sklepu lista.

Ministrstvo za prosveto v Beogradu je potrdilo imenovanje višjega šolskega nadzornika Engelberta Gangla in Fran Gabrška. — Cestitamo!

Poverjeništvu za uk in bogočastje v Ljubljani je aprobiralo Widrovo: »Moje prvo berilo« za uporabo na vseh ljudskih solah v Sloveniji.

NUJEN POZIV VSEM ŠOLSKIM VODSTVOM V SLOVENIJI!

Vsa šolska vodstva prosimo, naj po dopisnicah takoj (z obratno pošto) naznajo »Učiteljski tiskarni« po koliko izvodov »Šolskega lista« bodo približno rabili za I., II., in III. stopnjo, v svrhu naklade, da ne bo lista zmanjkalo.

Uprava Šolskega lista.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE.

Prostovoljni organizacijski davek.

(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

XXXII. izkaz.

Po 166 K: Učiteljsko društvo za kamniški okraj na zborovanju v Radomljah. Po 20 K: Dimnik Jakob in Juvanec Ferdo — Ljubljana; Gselman Mart. — Sv. Martin p. Vurberg. Po 10 K: Jarc Franc in Angela Kostanjškova — Sv. Martin p. Vurberg; Marija Miklavc — Janšova — Notranje Gorice; Mira Malenškova — Blagovica p. Lukovica; Neimenovana gospa — Ljubljana; Marija Mehletova — Ljubljana; Lampe Josip — Škofja Loka; Draga Zupancičeva — Križe pri Tržiču; Mazi Vilko — Ljubljana. — Današnji izkaz 316 K. Prej izkazanih 7393 K. Skupaj 7709 K.

Ivan Petrič,

Ljubljana VII., Gasilska cesta 172/I.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Fran Marolt.

Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonošno naložim,

v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 31. avgusta 1919 K 231.943-70.

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/26. do 1/26. ure popoldne.

Naši himni:

1. Lepa naša domovina.
2. Bože pravde.

Dvoglasno s spremljevanjem harmonija za šolsko mladino priredil Fran Marolt. Cena 1 krona. Naročila sprejema le Učiteljska tiskarna.

Brez posebnega obvestila!

Karel Mavrič,

nadučitelj

Anica Mavričeva, roj. Ciuhova,

učiteljica

poročena dne 24. septembra 1919.

Gornja Radgona.

Selnica.

Sv. Duh na Stari gori.

Izšla bo

v prvi polovici meseca oktobra v Učiteljski tiskarni: Jos. Brinar, **Čitanka** za meščanske šole, I. del. Predelani natisk.

Pozor!

Pozor!

Pozor!

Franz Schüller, Amstetten

tovarnica črnila

javlja vsem zavodom, šolam, trgovcem itd., da mu letos ni mogoče na malo razpošiljati črn. ekstrakta; zato je poveril nabiranje naročil svojemu zastopniku

R. Cotiču na Vrhniki.

Cena 60 K za 1 kg franko. Najmanj se pošlje 1 kg. — Naročite takoj, ker sedaj traja transport zelo dolgo.

Vsakovrstne šolske zvezke

lastnega izdelka

priporoča

Učiteljska tiskarna, Ljubljana,

Franciščanska ulica 6.

Trgovina **Ivan Bonač** Ljubljana

priporoča slav. učiteljstvu in šolskim vodstvom svojo bogato zalogo pisarniških in šolskih potrebščin. —

Izšel je predelani natisk knjige:

Wider: „Moje prvo berilo“

v Učiteljski tiskarni v Ljubljani.

Cena 3 K.